

BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR IZDO PUBLIKACIJU „TRADICIONALNI BUNJEVAČKI OBIČAJI"

PRELA, VINČANJA, ŽETVA, KRALJICE...

STR. 11-12

SA TOMISLAVOM HALASEVIĆEM, PRVIM BASPRIMOM ANSAMBLA "SLEDBENICI PERE TUMBAS HAJE"

ŽIVOT SATKAN OD PORODICE, CVIĆA I TAMBURICE

STR. 20

NAJSTARIJI BRAČNI PAR U SUBOTICI

ZAUVIK ZAJEDNO U BRAKU I U LJUBAVI

STR. 21

BOŽIĆ KROZ SIĆANJA

NA GRANI CAKLENE KUGLJE

Po sićanju Matilke Rudinski slavilo se i ukrašavalo i za vrime velike sirotinje, a komšije su se uvik čudile kako lipu granu imadu Stantićevi.

STR. 13

BUNJEVAČKE novine

Na naslovnoj strani:
(foto: Z.Vukmanov-Šimokov)

Informativno - političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina I
Broj 5.
Decembar 2005. godine
Cina: 50 dinara

Izdavač:
NIU "BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR"
Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU "B.I.C."
dipl. ek. Vesna Vidaković

V.d. glavnog i odgovornog urednika:
Vesna Vidaković
Zamenik odgovornog urednika:
Mirjana Savanov

Tehnički urednik:
Milan Milenković

Saradnici:
Mijo Mandić
Nikola Sedlak
dr Andrija Peić
Nevenka Bašić Palković
Zoran Vukmanov-Šimokov
Snježana Luetić Vujić
Miodrag Radojčin
Izabela Crnković
Zoran Veljanović
Joso Poljaković
Mila Mamužić
Marija Horvat
Nataša Vukov
Livia Tričko
Dragan Tovarišić
Aleksandar Kokeza

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1 24000 Subotica
Telefon/fax: 024/523-505
e-mail: bic@tippnet.co.yu
Tekući račun:
106-143270-73

Štampa:
Čikoš štampa - Subotica

Distribucija:
"Štampa sistem" Beograd

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5
24000 Subotica
Telefon/fax: 024/554-881
e-mail: bns.scg@EUnet.yu
web: www.bunjevci.org.yu

Regionalna kancelarija u Somboru:
Staparski put 10
Tel/fax: 025/28-939

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

659.3(=862)

BUNJEVAČKE novine : informativno - političko glasilo / v. d. glavnog i odgovornog urednika Vesna Vidaković. - 1998-2004 ; God. 1, br. 1 (2005)- . - Subotica: NIU "Bunjevački informativni centar", 1998-2004 ; 2005 - . - Ilustr. ; 30 cm

Mesečno
ISSN 1451-2505

COBISS.SR-ID 133482759

RIČ UREDNIKA

NAŠA PRVA GODINA

Stižu nam praznici, vrime koje ćemo ne samo slavit, nego i iskoristit za odmor. Možda je bolje kazati da bi tako tribalo bit. Kako god ko mož nek proba da ukrade malo vrimena za sebe i svoju familiju, a bogme i da kupi štogod za poklon. Nije nužno da poklon bude tušta skup, bolje je kad se kogod zna koječega dobrog sitit. Jeste teško u ovim vrimenima, al ako se malo prošetate kroz varoš i prodivanite s nikim ko to zna, možda i štogod lipo čujete i nađete, i još vam bude prijalo.

Možda nekom kupite i ove naše Bunjevačke novine na poklon. To jeste skromno, ali smo se mi potrudili da vam napišemo neke lipe životne priče, onako prave ljudske, tople i poučne. Trudili smo se kako smo i obećali da vas nećemo opterećivat politikom. Nismo ispunili obećanje onako skroz, jel se mi pokadgod ni ne pitamo i ne možemo određivat šta će ko raditi. Al da smo se trudili, to sigurno jesmo. I na golo oko se može vidit da je više lipih divana.

Ti lipši divani i jesu naš poklon Vama, našim čitaocima, i nadamo se da to nisu samo Bunjevci nego i svi drugi ljudi dobre volje i da će im se jednako obradovat. Ovim šestim brojem vas darivamo ne samo za Božić i Novu godinu, nego i za naš, mož se kasti jubilej. Pitaćete se ko je vidio da je šesti broj jubilarni. A mi vam kažemo da njime mi završavamo svoju prvu godinu izlaženja kao informativno — političko glasilo Bunjevaca. Nije bila cila godina, nego šest miseci, jel su bile takve prilike, bolje kasti neprilike al nećemo o tome. Nama je bilo dosta i ovih šest miseci da vam kažemo šta se sa Bunjevcima događa. Kako god bilo, ne triba se sekirat, vrime zna doneti i lipe stvari.

U ime redakcije Bunjevačkih novina

SRIĆAN BOŽIĆ I NOVA 2006. GODINA

Vesna Vidaković

U PROSTORIJAMA BUNJEVAČKE MATICE

POČINJE RENOVIRANJE

Ako sve bude išlo kako triba, odnosno kako je dogovoreno sa opštinskim vlastima, u ponedeljak, 19. decembra ove 2005. godine, moglo bi početi renoviranje prostorija Bunjevačke matice na korzou, odnosno u ulici Korzo 8. Od letos, kada su sredstva u iznosu od dva miliona dinara na sednici Skupštine opštine Subotica dodiljena ovoj bunjevačkoj kulturnoj instituciji, pa sve do sad, čekalo se da ovaj veliki posao krene. Valda će konačno i krenit. Kada renoviranje dobije na zamahu, čitaoci će biti i šire obavišteni, kao i kada na kraju sve bude gotovo.

V. V.

U POSETI BUNJEVAČKOM NACIONALNOM SAVETU

BUNJEVCI IZ MAĐARSKE

Polovinom ovog decembra miseca Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine posetila je delegacija Bunjevaca iz susedne Republike Mađarske - tačnije iz Bikića i Gare. Pridsidnika bajske Bunjevačke čitaonice Antuna Mujića, pridsidnika Srpske manjinske samouprave u Gari dr Kristijana Falera, kao i podpridsidnika Josu Kričkovića, primili su Nikola Babić, pridsidnik BNS i Miroslav Vojnić Hajduk, umetnički direktor Bunjevačkog kulturnog centra — Subotica. Oni su upoznali goste sa tekućim aktivnostima bunjevačkih institucija i organizacija, kao i sa njiovim rezultatima. Posli prijema u BNS-u, gosti iz Mađarske su posetili i prostorije NIU „Bunjevačkog informativnog centra", odnosno redakcije Bunjevačkih novina, gdi se divanilo o mogućnostima da naše novine redovno stižu do Bunjevaca u Mađarskoj.

V. V.

IZ BUNJEVAČKE STRANKE

DEKLARACIJA O POLOŽAJU BUNJEVACA U SRBIJI

Predsedništvo Bunjevačke stranke na sastanku održanom u Subotici, dana 06. 12. 2005. godine donelo je:

DEKLARACIJU O POLOŽAJU BUNJEVAČKOG NARODA U SRBIJI

Predsedništvo smatra da je položaj bunjevačke nacionalne zajednice u Republici Srbiji neprihvatljiv, da su pripadnici naše zajednice u neravnopravnom položaju u odnosu na većinski narod i druge manjine. Nad Bunjevcima se vrši političko-pravno nasilje kao planska i organizovana aktivnost sa ciljem asimilacije Bunjevaca u Hrvate. Republika Srbija ne preduzima mere pravne zaštite koje bi nam omogućile očuvanje i razvoj našeg nacionalnog identiteta a na koje je obavezna u skladu sa domaćim zakonodavstvom i međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, kao i o zaštiti manjina.

Poteškoće s kojima se susreće bunjevačka zajednica u Republici Srbiji su sledeće:

- od 1945. do1991. godine nismo imali slobodu izbora i izražavanja o pripadnosti našoj nacionalnoj manjini, od te godine omogućeno nam je na popisu stanovništva to pravo ali bez uživanja svih prava u vezi s tim izborom. Prihvatajući realnu opasnost za opstanak nas Bunjevaca Predsedništvo Bunjevačke stranke je odlučilo da usvoji dokument :»MEMORANDUM O UZROCIMA I POSLEDICAMA POLITIČKO-PRAVNE ODLUKE O NESTANKU BUNJEVACA« i pruži ga na uvid domaćoj i široj javnosti. Namera nam je bila da ovim dokumentom pokušamo da iznesemo širi prikaz i genezu događanja u XX. i XXI. veku u vezi nas Bunjevaca, uz otkrivanje razloga zbog kojih je Glavni narodnooslobodilački odbor Vojvodine (GNOOV) — Odeljenje za unutrašnje poslove, poslalo depešu broj: 1040/1945 od 14. maja 1945. godine »SVIM OKRUŽNIM NARODNO-OSLOBODILAČKIM ODBORIMA« kojom se naređuje sledeće: … „Kako bunjevačke i šokačke narodnosti ne postoje, to vam se naređuje da sve Bunjevce i Šokce imadete tretirati isključivo kao Hrvate bez obzira na njihovu izjavu" i da Bunjevačka stranka neće biti nemi posmatrač u vremenu koje predstoji već da ćemo tražiti da učestvujemo u donošenju svih odluka u koje će biti uključeni i predstavnici drugih nacionalnih manjina.

- onemogućeno nam je pravo uživanja načela ne-diskriminacije, kako je to predviđeno međunarodnim dokumentima i domaćim zakonodavstvom, što se najgrublje krši na primeru vođenja kadrovske politike u lokalnoj samoupravi. Po poslednjem popisu nas Bunjevaca u Subotici ima 10,60 posto a u službama lokalne samouprave ukupno je zaposleno 0.2 posto. Na rukovodećim mestima nema ni jednog Bunjevca kao ni u Javnim komunalnim preduzećima kojima je osnivač lokalna samouprava. Slična je situacija u svim državnim službama u Subotici (pogotovo u pravosudu, policiji, bezbedno informativnoj agenciji, carini i poreskoj upravi).

- ne uživamo pravo zaštite nadležnih institucija Republike Srbije od aktivnosti hrvatske nacionalne manjine koja ugrožava naš opstanak,

- delimično ostvarujemo kulturnu autonomiju održavanjem manifestacija u organizaciji institucija kulture naše nacionalne zajednice ali u isto vreme ništa se ne preduzima na očuvanju i zaštiti naših kulturnih dobara i tradicija, koje se svojataju od strane hrvatske nacionalne manjine,

- od ove godine u oblasti informisanja imamo novinsko-izdavačku ustanovu »Bunjevački informativni centar« koja izdaje mesečnik »Bunjevačke novine« ali adekvatan pristup elektronskim medijima nemamo.

- osporava nam se pravo na jezik i pismo manjine i pored toga što su objavljena pored drugih dva kapitalna dela: »IMENOSLOV BAČKIH BUNJEVACA« i »REČNIK BAČKIH BUNJEVACA« autora Marka Peića.

- na osnovu »Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina«, član 13. stav 2. koji glasi »Ukoliko u trenutku donošenja ovog zakona ne postoji obrazovanje na jeziku nacionalne manjine u okviru sistema javnog obrazovanja za pripadnike nacionalne manjine iz stava 1. ovog člana, država je dužna stvoriti uslove za organizovanje obrazovanja na jeziku nacionalne manjine, a do tog vremena obezbediti dvojezičnu nastavu ili izučavanje jezika nacionalne manjine sa elementima nacionalne istorije i kulture za pripadnike nacionalne manjine.« Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine podneo je zahtev da se od ove školske godine uvede u nastavni plan i program za prva tri razreda osnovne škole kao izborni predmet »Bunjevački jezik sa elementima nacionalne istorije i kulture«. Pedagoški zavod Vojvodine, Sekretarijat za obrazovanje i Sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine AP Vojvodine donose pozitivnu odluku da bi potom bez obrazloženja istu poništili.

- osporava nam se pravo na očuvanje nacionalnog identiteta i veroispovesti na materinjem jeziku,

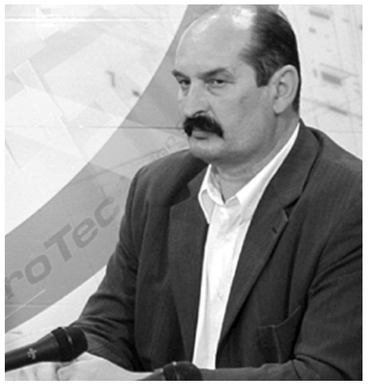
- na osnovu gore iznetog Bunjevačka stranka nije iznenađena sa objavljenom »DEKLARACIJOM O POLOŽAJU HRVATSKOG NARODA U VOJVODINI« kao i njenim sadržajem jer je jasan cilj i kontinuitet u delovanju iskazan u tački 6. koja glasi: 6. za hrvatsku zajednicu na sjeveru Vojvodine poseban problem predstavlja aktivna državna akcija na dijeljenju hrvatske manjine, gdje državne vlasti od 2004. godine, nastavljaju praksu koju je započeo Milošević 1991, tako što se nastoji od jedne regionalne hrvatske etničke skupine (Bunjevci) koja govori neprijeporno jedan od dijalekata hrvatskog jezika (ikavica), umjetno stvoriti novu etničku skupinu pod regionalnim imenom i suprotstaviti je hrvatskoj zajednici, i ujedno želi stvoriti novi jezik od toga dijalekta, iako Bunjevci žive i u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Mađarskoj, gdje se ne dovodi u pitanje njihova pripadnost hrvatskoj naciji, a dijalekt se govori još i na širem prostoru (na većem dijelu hrvatske obale i zaleđa), što sve ima za cilj olakšavanje asimilacije hrvatske zajednice, u kom cilju je država umjetno stvorila"bunjevačku nacionalnu manjinu". Na delu je klasična zamena teza i pokušaj konačne asimilacije Bunjevaca o kojoj su upoznati IV AP Vojvodine, Vlada Republike Srbije, Predsednik Skupštine Srbije i Predsednik republike Srbije. Zbog nerešavanja svekolih problema naše nacionalne zajednice predstavnici svih institucija usvojili su i podneli Zahtev Vladi Republike Srbije od 11.7.2005. u kojem se traži između ostalog primena zakona od strane nadležnih institucija Republike Srbije. Podneli smo krivičnu prijavu RJT 15.7.2005. protiv predsednika DSHV za krivično delo Izazivanje rasne, verske i međunacionalne mržnje ali je izostala reakcija. Dana 27.9.2005. objavili smo otvoreno pismo Predesedniku Vlade Republike Srbije sa čijim sadržajem smo upoznali i Predsednika Republike Srbije kao i Predsednike nadležnih odbora Skupštine Republike Srbije. Nečinjenjem i nesprovođenjem zakona od strane IV AP Vojvodine i nadležnih ministarstava Vlade Republike Srbije omogućava se DSHV da izaziva rasnu, versku i međunacionalnu mržnju usmerenu ne samo protiv Bunjevaca i većinskog naroda već protiv svih građana AP Vojvodine i Republike Srbije.

Polazeći od činjenice postojanja velikog broja manjine u Srbiji i Crnoj Gori Bunjevačka stranka smatra da se svim manjinama ravnopravno treba osigurati najviši nivo pravne zaštite za očuvanje i razvoj njihovih nacionalnih identiteta, u skladu sa »Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina« i međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima iz ove oblasti svesne značaja njihove kvalitetne zaštite kao jednog od načela na kojima počiva Evropska Unija.

predsednik Bunjevačke stranke
Darko Babić

NA SIDNICI SKUPŠTINE OPŠTINE

BAJIĆ U SAVETU ZA MEĐUNACIONALNE ODNOSE

U petak, 09. decembra 2005. godine, na sednici Skupštine opštine Subotica formiran je Savet za međunacionalne odnose. Od ukupno devet mista četri su popunjena iz redova Mađara, dva iz redova Srba, a po jedno je popunjeno od strane Hrvata, Crnogoraca i Bunjevaca. Iz redova Bunjevaca u Savet je ušao poslanik u Skupštini AP Vojvodine, odbornik u Skupštini opštine Subotica i član Bunjevačkog nacionalnog saveta Mirko Bajić koji je na sidnici BNS u novembru misecu i izglasan kao pridlog ove bunjevačke institucije.

V. V.

BUNJEVAČKA STRANKA

U NOVIM PROSTORIJAMA

Obezbeđena su i svakodnevna dežurstva.

Izvršni odbor BS

Početkom ovog decembra miseca, tačnije 03.12.2005. godine, članovi Bunjevačke stranke su malom koktel-zabavom za pridstavnike bunjevačkih institucija i organizacija svečano otvorili svoje nove stranačke prostorije. Kancelarija ove političke organizacije se sada nalazi na adresi Braće Majera broj 6, a sve informacije se mogu dobiti i na telefon 552 — 240. Izmedu ostalog, od ponediljka 12. decembra 2005. su uvedena i dežurstva, te se svi zainteresovani građani mogu javljati i lično, i to ponediljkom, sridom i petkom od 16 do 18 sati, a utorkom, četvrtkom i subotom od 10 do 12 časova.

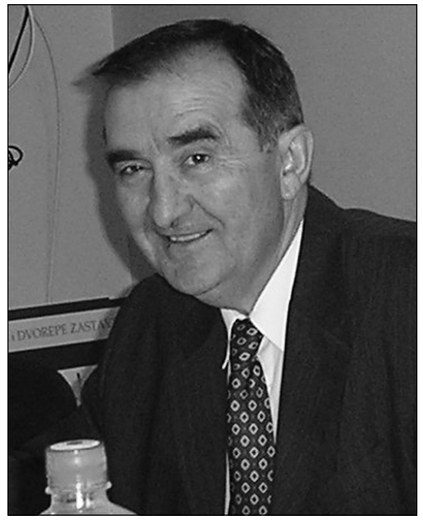
U ime svih pridstavnika bunjevačkih institucija i organizacija, članstvu Bunjevačke stranke je uspešan dalji rad poželio poslanik u Skupštini AP Vojvodine i član Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine Mirko Bajić. On je istakao da se brez obzira na različitost političke opredeljenosti ipak svi nalaze na istom zadatku — očuvanju bunjevačkog nacionalnog identiteta i ostvarivanju bunjevačkih nacionalnih interesa.

V.V.

NIKOLA BABIĆ, PRIDSIDNIK NACIONALNOG SAVETA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

USTALJEN PRILIV NOVCA

Najbitnije što smo ove godine uradili jeste da smo ustalili finansijsku situaciju, tako ćemo već na početku svake godine znat sa kaliko novaca koji dobijamo iz republičkog i pokrajinskog budžeta raspolažemo. Zatim, uspili smo da postavimo osnove za rad Bunjevačkog informativnog centra, i da izdamo publikaciju „Tradicionalni bunjevački običaji". Pored tog pridali smo Ministarstvu za manjinska prava i Republičkom savetu za nacionalne manjine, bunjevačke nacionalne simbole, grb i zastave, i sad čekamo da dobijemo dozvolu da ji možmo upotribljavat.

Nismo uspili u uvođenju školskog predmeta Bunjevački jezik sa elementima bunjevačke kulture, koji bi se u prva tri razreda osnovni škula izučavo ko izborni predmet, 72 časa u jednoj škulskoj godini. Najpre je naš zaktiv usvojen na pokrajnskom nivou, a onda je stopiran. Sad od nadležni očekujemo da će naći način kako da našoj dici omogućimo da uče svoj maternji jezik.

SA POSLIDNJE SEDNICE BNS OVE GODINE

NAJLIPŠE ŽELJE ZA PREDSTOJEĆE PRAZNIKE

U subotu, 17. decembra 2005. godine, održana je ove godine poslidnja sednica Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine a članovi ovog svojevrsnog nacionalnog parlamenta na čelu sa pridsidnikom Nikolom Babićem, osim što su usvojili izveštaje o cilogodišnjem radu i planove za iduću godinu, zaželili su i svim čitaocima Bunjevačkih novina:

Srićan Božić i Novu godinu

KARLO BLESIĆ, PRIDSIDNIK BUNJEVAČKE MATICE

MATICA JE OBILUŽILA 10 GODINA RADA

Najznačajniji poso koji smo uradili ove godine uradili smo priko Odbora za književnost, Odbora za muzičku dilatnost, Odbora za likovnu dilatnost. Napravili smo dvi likovne kolonije koje su su okupile slikare iz cile Srbije, i sad su te slike izložene u Robnoj kući „Centar", na drugom spratu gdi se prodaje nameštaj. Vridi istać da su članovi Odbora za književnost bili u novembru gosti Udruženja književnika

Srbije, gdi su nastupili naši pisnici, tamburaši i pivačice.

Pored tog istako bi da smo formirali Odbor za finansijsko ekonomske poslove koji će brinit o novcima, konkursima itd. Ove godine je održana izborna skupština gdi je izabrano više od polak novi članova u Glavni odbor, a u septembru je održana i svečana skupština gdi smo obilužili 10 godina rada Matice. Posebno želim da istaknem da smo tom prilikom dobili telegrame izvinjenja i čestitki od predsednika Vojislava Koštunice, od Dragana Kojadinovića iz Ministarstva kulture, prof. dr Ratka Markovića, a skupštini je prisustvovo Zoran Martinović isprid Ministarstva za ljudska i manjinska prava, zatim predstavnici pokrajinske vlade i lokalne samouprave.

Ostaje nam da osnujemo Odbor za istoriju, koji će imat zdravo važan zadatak, izučavanje istorije Bunjevaca, i koji će okupljati poznavaoce ove oblasti iz Subotice, Sombora i Mađarske, posebno oko Baje. U planu je i osnivanje Odbora za jezik, koji triba da pomogne nigovanju čiste ikavice najpre u našem radu a onda i u radu svi drugi Bunjevaca.

IVAN ANTUNOVIĆ, VELIKI PROSVITITELJ I PRIPORODITELJ BUNJEVACA (3)

PROBUDITI USPAVANE BUNJEVCE

Videć lip odziv običnog naroda Antunović je svoju volju pritvorio u dilo i na dan Svetog Josipa, 18. marta 1870. godine izašo je prvi broj „Bunjevačko Šokački novina". U njima je u uvodniku objasnio cilj izlaženja novina, sa željom da probude uspavane Bunjevce i Šokce.

Ivan Antunović je izdo još jedan drugi poziv na pritplatu 15. decembra 1869. godine u kojem poziva narod da sarađuje sa novinama i da ji kupuje jel je svaka pomoć u početku potribna da bi list zaživio i ispunio očekivanja bunjevačkog naroda. U pismu je izno i osnovna načela na kojima se zasniva uređivačka politika lista. Korisno se upoznat sa prosvitnim stanjem i stepenom razvijenosti narodne svisti Bunjevaca i Šokaca u vrime kad je Antunović namiravao da pokrene „Novine" i „Vilu". Bunjevci i Šokci bili su na zdravo niskom stepenu obrazovanja.Odnarođivanje je bilo učestalo ne samo med pismenim ljudima neg i kod prosti seljaka od koji su se po čitava sela odmetnila u Nimce. O tom kaziva i sam Antunović: „Na toliko se ponimnčiše, da je jedan Kolučanin, čuvši za izdavanje „Bunjevačkih i Šokačkih Novinah", napiso mi jedno nimačko pismo, i molio me,da za nji „Bunjevačke i Šokacke novine" u nimačkom jeziku pišem. („Razprava", str.163.) To su bili razlozi zašto je Ivan Antunović odlučio da izdaje novine za Bunjevce i Šokce.

Poziv Antunovićev uzbunio je svu mađarsku javnost. Antunoviću su oduševljeno čestitali ne samo svisni Bunjevci i Šokci neg ga je znatno pomagala i ujedinjena omladina srpska, koja je izrazila svoju odanost priduzeću da izlazi bunjevački list i preporučila ga svom narodu i pozvala je srpske književnike da ga potpomognu. Svi iskreni Jugosloveni radosno su pozdravili njegovu namiru. Pristalice vladine stranke osudili su ovaj njegov korak. Bojali su se da pokret ne uvati mava med Bunjevcima i Šokcima i uz pomoć vlasti su nastojali da ga ugase još na početku. I porid rezervisanog stava mlogi učeni Bunjevaca, narod je oduševljeno pozdravio izdavanje novina.

Videć lip odziv običnog naroda Antunović je svoju volju pritvorio u dilo i na dan svetog Josipa 19. marta (ožujka) 1870. godine izašo je prvi broj Bunjevački i Šokački novina". U njima je u uvodniku objasnio cilj izlaženja novina, sa željom da probude uspavane Bunjevce i Šokce, da se dignu na noge i da se upute na stazu kojom će uz pomoć knjige zauzet misto med prosvićenim narodima.

Oko novina su se počeli okupljat obrazovani Bunjevci ko što su pop Blaž Modrošić, pop Josip Mandić, fra. Stjepan Vujević, fra. Lipovčević, Boza Šarčević, Ago Mamužić, Beno Petrekanić, Stjepan Grgić i mlogi drugi svesni Bunjevci i Šokci.

Slika na prvoj strani novina pridstavlja pravu starinsku bunjevačku sobu. U njoj je u zimskim večerima sakupljena cila obitelji. Pri svići lojanici najstariji član obitelji čita novine a mladi slušaje i svaki radi svoj poso. Nana kraj peći sidi i prede, snaja ljulja dite, sin mrvi kuruz, a sitna dica se sigraju.

Vlast je budno pratila svaki korak Antunovićevi saradnika i pritplatnika koji su zbog svog narodnog osićaja imali mlogo neprilika. I porid pritisaka Antunović je istrajno radio, vridno je skupljo saradnike i pritplatnike.U Bačkoj su mu pomagali kanonici Balog i Pletikosić, župnici Jerković i Gromilović i učitelj Budimac, u Baranji Blaž Modrošić, u Banatu Krasovani, u Sremu Ilija Okrugić. Novine su se čitale i u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, u Srbiji i Crnoj Gori.

Uredivanje lista u Kalači skoro je u potpunosti, zajedno sa otpremom, palo na njegova leđa i sve mu je teže bilo sastić sve poslove. Tražio je pomoć, al je slabo dolazila. Pošto je u miđuvrimenu i poboljevo, a i starost ga je sustizala sve je više, bio spreman da, ukoliko ne nađe pomoćnika da se pristane bavit tim poslom. Posli silni peripetija na Antunovićev poziv u Kalaču je stigo Stjepan Grgić da mu pomogne oko otpremanja „Novina" i „Vile." Grgić je osto u Kalači godinu dana, i kad se upozno sa poslovima svatio je zašto je Antunoviću tribala pomoć. Antunović je izdavao i uređivao novine tri godine i u tom vrimenu je uspio sprečit mađarizaciju Bunjevaca i Šokaca. Mađarski ministar prosvite Trefort iz ti razloga je tražio od nadbiskupa Hajnalda da zabrani Antunoviću izdavanje novina. To mu je uspilo, al Antunović nije posusto, odlučio je da zadrži „Vilu", prosto je smatro da je ona u to vrime bila bolja za narod. Brojem 52 od 26. decembra pristale su izlazit „Bunjevačko-Šokačke novine". U istom broju novina, međutim, štampo je poziv na pritplatu za bunjevačku i šokačku "Vilu" koja triba da raznosi političke visti i da razvija za slavijanske porodice korisnu i zabavnu pouku.

Posli pristanka izlaženja „Bunjevačko-šokački novina" ko političkog lista, izlazila je bunjevačka i šokacka "Vila". Cilj joj je označen u drugom broju od 9. januara 1873. godine: hocemo i živo želimo svoj duševni i tvarni razvitak. Mi hoćemo naše po bogu i po naravi pripadajuće pravo, naime, naš jezik, naš svestrani napridak. Mi hoćemo ne samo u prikrajku naše kolibice da sačuvamo naš jezik, nego da ga kano potlem duše prvi dar božiji unapredimo u sve strane našeg rajskog mirogoja, kojim da nam odjekuje naša kuća, crkva i škula, naša občina i poljana a potim da se usavršava pojam narodne slave. Mi hoćemo da budemo gospodari naše kese, da budemo gospodari pod kapom u svojoj kući,a nipošto sluge gologlavci i puzavci. Mi više nećemo da budemo zaklopci tuđeg lonca ni nožice svačijeg stolca… Naša „Vila" ima nam biti prithodnica narodnog spasa prid kojom da se stvori raj zemaljski, raj zemne sreće.(„Vila"godina 1873. strana 6.) „Vila" je časno vršila svoj zadatak. Svaki njezin članak je odiso čistim duhom slavenske ljubavi i bratske sloge med svim Slovinima. U svim člancima Vile" naglašava se vernost prima slavenskoj majci, slavenskom mliku, bunjevačko-šokačkoj narodnosti, jeziku, slobodi i zastavi slavenskoj. Antunović je svoj veliki duh prino priko novina i „Vile" na sav bunjevačko-šokački rod. Pozivo je mlade i učene Bunjevce i Šokce da zamene stare rodoljube i prosvititelje.

(Nastavak sledi)

IZDAVAČKA DELATNOST KOD BUNJEVACA

OD XVIII DO XX VIKA

Piše: Nevenka Bašić Palković

Izdavaštvo kod Bunjevaca odnosi se na objavljivanje knjiga sa religioznom, svitovnom i umetničkom tematikom tokom XVIII vika, kao i listova, kalendara, umetničkih dila, udžbenika, pravilnika i izvištaja tokom XVIII, XIX i XX vika. Izdavaštvo na bunjevačkoj ikavici postoji i danas u okviru Matice bunjevačke, Bunjevačkog kulturnog centra, Bunjevačkog informativnog centra i drugih bunjevačkih institucija i stvaralaca kojima nije stran jezik pradidova i «živa rič» njihovih roditelja. Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine, sa sidištem u Subotici i ogrankom u Somboru, priko svojih odbora i aktivnosti, nastoji da bunjevačku izdavačku dilatnost što više razvije, obogati i osavrimeni uz pomoć sridstava koja za tu naminu izdvajaju nadležni organi Republike Srbije.

U XVIII viku najbrojnija su dila religioznog karaktera čiji su autori franjevci iz samostana u Budimu, Segedinu i drugim mistima Ugarske, gdi su oni živili i stvarali kako na latinskom, tako i na «slovinsko-bosanskom» i iliričkom (tj. bunjevačkom) jeziku : Mihailo Radnić, Lovro Bračuljević, Stipan Vilov, Emerik Pavić, Grgur Čevapović, Grga Peštalić i drugi.

Izdavaštvo kod Bunjevaca u Subotici takođe datira iz XVIII vika kada je Gradski senat o svom trošku štampao knjigu franjevca Đure Rapića iz Gradiške, pod ovim naslovom: **OD SVAKOGA PO MALO** iliti kratko izpisanje života, mučeništva i slave pravih, i svetih priateljah Božji na korist, i vičnje spasenje ne samo sviu pravo-virni, nego i bludećih dušah... i u ilirički jezik na svitlost dato. Knjiga je štampana u Pešti 1764. godine na priko šest stotina strana, s «pridgovorom k štiocu» i sa imenima članova Senata koji su omogućili štampanje knjige: Luka i Ivan Vojnić, Petar Mukić, Josip Kopunović, Grgo Križanović, Ivan Mačković, Marko Skenderović, Tome Rudić, Hieronim Vuković, Petar Josić, Josip Vizi, Nikola Sakmaister i Ilija Kovačević. U to vrime Subotica je još bila mala komorska varošica pod imenim Sveta Marija (Szent Maria) i nije imala svoju štampariju sve do polovine XIX vika. Do tada su sve zavičajne knjige, kao i bunjevačka izdanja, štampane izvan Subotice, ali je gradska uprava bila svisna njihove važnosti.

Prvo značajno umetničko dilo, spev **DOSTOJNA PLEMENITE BAČKE** ... fra Grgura Peštalića iz Baje, štampano je prvi put u Kaloči 1790. godine, da bi kasnije doživilo više izdanja u Subotici (1866, 1890. i 1929. godine). Vasa Stajić i Milivoje V. Knežević ističu značaj Grge Peštalića(1755-1809) kao jednog od prvih bunjevačkih književnika koji piva o južnoslovenskom jedinstvu, o junacima «slavinske krvi» koji se bore protiv Turaka i sićaju se stare slave koja će biti uzor «milom rodu». Uticaj narodne deseteračke poezije i Kačićevih stihova je očigledan, a spev ima važnost «istorijskog i jezičkog dokumenta».

Josip Antun Knezović je 1818. godine u Budimu štampao Molitvenu knjigu pod imenom **PUT NEBESKI**, kao drugo, popravljeno izdanje u čijem se pridgovoru opet obraća «bogoljubnom štiocu» i zahvaljuje se plemenitom magistratu slobodne i kraljevske varoši Subotice. Molitvenik ima skoro sedam stotina stranica pisanih na ikavici, ali slovima i oznakama dužine, kao u mađarskom pravopisu, što je onda bilo uobičajeno (ny, cs, ly, sh, ch, y, x - za slova: nj, č, lj, š, ć, j, ž). Drugi molitvenik štampan je u Osijeku pod naslovom: **PISMENIK** iliti skupljenje pisama različiti, za nediljne, svetčane i ostale dneve priko godine podobni, za večju slavu Božju, i kriposti duševne naroda illiričkoga učinjeno po Gjuri Arnoldu, u slobodno-kraljevskoj varoši, M. Theresiopolitanskoj poglavite cerkve M. Theresie kora upravitelja. Ovaj molitvenik je sačuvan samo u biblioteci Franjevačkog samostana u Subotici, pa je teško dostupan, kao i knjiga: **GOVORENJA** s prigodom slavnog uvodjenja mlogo poshtovanog gospodina Pavla Szucsics vice archi diakona u xupnu cerkvu slobodne i kraljevske varoshi Maria Theresiopolitanske, recsena dana 21. listopada godine 1804, a štampana u Segedinu, slovima Urbana Grina 1805. godine, na «iliričkom» i na latinskom jeziku.

Sa pojavom prvog privilegovanog štampara u Subotici, Karla Bitermana (1805-1869), koji otvara štampariju najprije u Subotici 1844. g, a zatim dvi u Somboru od 1850. godine, bunjevačka izdavačka dilatnost biće poboljšana. Ovaj sposobni štampar i izdavač brzo je nabavio sve vrste slova za naručioce koji su mu tražili knjige i sitan štampani materijal na mađarskom, srpskom, bunjevačkom i nemačkom jeziku. Tokom 25 godina rada njegovih štamparija izdato je priko 250 najraznovrsnijih izdanja koja pridstavljaju velik doprinos kulturno-istorijskom razvoju grada. Ona su sva registrovana u dvi sveske Subotičke bibliografije(1764-1869; 1870-1918), grupe autora u izdanju Gradske biblioteke i D.O."Monografija" u Subotici, 1988. i 1993. godine.

Godine 1854. štampan je kod Karla Bitermana **KRATKI NAUK** za kershchansko-katolichansku malenu dicu, a zatim i **VERTAO GIZDAVI** (molitve, pisme, litanie i poboxna dila, kao i kalendarij) autora i izdavača Franje Bodolskog u Subotici, 1857. godine. Stipan Grgić, takođe kod Bitermana, štampa više izdanja svojih molitvenih knjiga i pismarica pod nazivom **ŽIVA RUŽICA**, počev od 1860. godine, dok se molitvenik **DUHOVNA MANA** izdaje od 1865. Kod Bitermana se štampaju i Šematizmi kaločke i bačke dieceze, kao i šematizmi franjevačkog reda.

Dva najstarija i najvažnija izdanja **BUNJEVAČKOG KALENDARA** za 1868. i 1869. godinu, štampana kod K. Bitermana i u Platonovoj štampariji u Novom Sadu, pridstavljaju početak periodike kod Bunjevaca u trenutku kad oni nemaju ni knjige, ni škule na svom maternjem jeziku, a čine većinu stanovnika Subotice, jednog od najvećih slobodnih kraljevskih gradova Ugarske. U ovim kalendarima sačuvana su autentična svidočanstva o ponižavajućem položaju Bunjevaca u Subotici, Somboru, Baji i ciloj Županiji Bačkoj u drugoj polovini XIX vika. Štampano je trinaest pisama u prvom i šest pisama i nikoliko anegdota u drugom godištu Bunjevačkog kalendara i to su najranije «zbirke» bunjevačkog narodnog stvaralaštva. Važnu ulogu kod pokretanja prvog bunjevačkog kalendara imali su Đorđe Popović Daničar, književnik, novinar i privodilac i Ambrozije Boza Šarčević (1820-1899), bunjevački književnik, doktor prava i filozofije, sreski sudija i arhivar, autor više **RIČNIKA**, kao i **ZBIRKE MUDRIH I POUČNIH IZREKAH**, na korist bunjevačkog puka (Subotica, 1869).

Za izdavačku dilatnost Bunjevaca veoma je značajna pojava prvih listova u drugoj polovini XIX vika pod naslovima: Bunjevačke i šokačke novine (1870-1873) i Bunjevačka i šokačka vila (1874-1875), Misečna kronika (1872-1873), Subatički glasnik (1873-1876), Neven (1884-1914) i Subotičke novine (1893-1898), o kojima je već bilo riči u prvom broju našeg lista.

(nastaviće se)

HERALDIKA (KAO NAUKA ILI POMOĆNA ISTORIJSKA NAUKA) POSTAJE SVE POPULARNIJA, ALI DA LI SE O NJOJ DOVOLJNO ZNA?

GRB KAO POTVRDA PRIPADNOSTI (3)

Evropska heraldika se, naravno, provlačila prvo kroz ratove i borbe, pa onda kada su isključeni oklopi a teška naoružanja i druge vrste vatrenih oružja počeli masovno da se upotrebljavaju, preselila se na turnire. I opet, i tu nastaje jedna mala zabuna i zabluda. Oni koji su dobili znamenja i grbove u borbama i za borbe, svakako nisu imali turnirske kacige, jer turnirska kaciga je jedno, a borbene kacige su drugo.

Borbena kaciga na bunjevačkim grbovima

Za Bunjevce bi trebalo da važi borbena kaciga (pogledati u prilogu), jer Bunjevci nisu učestvovali na turnirima. To je manje - više ovde bilo nepoznato. Oni su bili ratnici. Bunjevci su došli kao ratnici i oni su se borili i branili Evropu svojim srcima i telima. To su im, na kraju krajeva, austrijska carica Marija Terezija i car Leopold Habsburški priznavali, ali se to danas manje-više ne priznaje. Ne priznaje se da smo mi branili Evropu, i da nije bilo nas i naših žrtava, Turci ne bi stigli samo do Beča nego do Ahena. A to je opet jedna zabluda i neistina naše istoriografije gde mi kažemo da je 1389. godina jako važna, a uopšte nije važna. Ta bitka je toliko »strašna« što nam je poginuo knez Lazar i što je sultan Murat ubijen od strane Miloša Obilića i tu je kraj. Onda su Turci bili napadnuti od Persijanaca i morali su se povući, i niko od naših ljudi nije bio odveden u ropstvo. Iako narodna pesma to pominje, pa pominje i »kasno Janko na Kosovo stiže«, a on (Janoš Hunjadi) se nije ni rodio u to vreme. Ovo znači da su neki kuršlusi i kratki spojevi postojali u glavama. Tek 1459. godine sultan Mehmed Osvajač II upada na teritoriju Crne Gore, Srbije - Rašku i Kosovo napada sa nekih 600.000 ljudi. Tada, zajedno sa jezuitom Kapistratom, učestvuje i Hunjadi sa mađarskim vojnicima. Bili su pomoć Srbiji. Međutim, ni to nije bilo dovoljno, jer ih je ovaj (Mehmed II) potukao sve zajedno. Ali, ipak su hrabri Hunjadijevi i Kapistratini ljudi uspeli dići Beograd da se odbrani od Turaka. Mi to u školskim istorijama ne učimo. Tako da pada greh na sve generacije istoričara i profesora istorije koji su tvrdili i da je Stevan Nemanja bio čak i u Carigradu na školovanju, a on je u stvari bio u Budimu. Iz Budima je bio poslat kod tetke Jelene u Ausburg, pa u Regensburg gde se upoznao sa nemačkim kraljem Fridrihom Barbarosom i tako dalje. A o tome (istoričari) niti znaju niti pominju.

Stilizacija u heraldici

Neophodno je reći još jednu stvar iz opšteg znanja o heraldici. Mnogi autori, i u razgovoru i na predavanjima, insistiraju na nekakvoj stilskoj čistoći i stilizaciji koja postoji u nekoj međunarodnoj heraldici. E sad, na njihovo veliko razočaranje, jeste - dvoglavi orlovi su stilizovani, lavovi su stilizovani, panteri su stilizovani - ali zašto? Zato što ih ljudi nisu poznavali pa su ih izrađivali onako kako su znali. Konji, ljudi, žene, sveštenici, fratri, sve je to prikazano manje-više realistički u heraldici i to pobija svaku potrebu stilizacije. Naravno stilizacija se može izvesti. Recimo, naš čuveni umetnik Ljuba Ivanović je napravio jedan grb Srbije sa dvoglavim orlom koji je izuzetno stilizovan, ali to se vidi na celom crtežu da je stilizovan, dakle nije samo stilizovan poneki detalj. Mi imamo jednu interesantnu pojavu ovde u okolini Subotice, Sombora, Baje, da je veliki broj ljudi nosio plemstvo. To znači nije imao rang. Rang bi mogao biti baron, grof, princ, vojvoda itd. Dobar deo tih ljudi nije imao rang, ali Bunjevac iz Baje - Grašalković je ne samo dobio baronsku, pa grofovsku, vojvodsku i prinčevsku titulu na kraju, već je i sazidao jedan izuzetno lep zamak koji je sada rekonstruisan. To je jedan od bisera naše vojvođanske kulture - da nam je jedan čovek postigao toliki veliki uspeh. Bilo je i među Bunjevcima i među Srbima onih koji su postajali vojni rukovodioci, čak i maršali Austrije, ali to je ipak manje nego što je postigao Grašalković.

Bunjevački grbovi - retkost u heraldici

Sad se moramo vratiti direktno onome šta je tradicija Bunjevaca učinila za heraldiku. Vojna zasluga je bila osnovna. Bila je tipična podela na one koje su ratovali i na one koji su proizvodili hranu za ratnike. Među onima koji su proizvodili hranu nije bilo ratnih plemića, ali su mnogobrojni oni koji su dobijali plemstvo, recimo kao porodica Rudić, imali su svoje da kažem zasluge i grbove koje su sa ponosom nosili. Isto tako su sa ponosom nosili svoje grbove i Vojnići - svih devet grana te porodice. Velika je retkost u heraldici da devet grana jedne porodice dobija plemstvo. To znači da su Purčari i Hajduci, i svi Vojnići praktično, poreklom plemići. Na žalost opet moram da se okrenem našim krajevima - mi nemamo ni blizu ono što recimo ima u mađarskoj heraldici. Značajna je mađarska heraldika od dr Borovskog Šamua, koji daje, osim popisa mađarskog plemstva, podatke i za sve Vojvođane. Tu je i popis grbova koje nije mogao da nađe, kao recimo Ivankoviće o kojima donosi podatak da im je grb dodeljen u Njitri 1290. godine. Znači da su našli da je ovde bilo Bunjevaca mnogo ranije nego što se baš kod nas priča. Dakle, imamo bunjevačku porodicu koja je bila čak u Njitri 1290. godine. To se može ilustrovati činjenicom da širom Mađarske imamo naše delom pravoslavne i katoličke hramove koji su pripadali našim precima. Ima ih čak do Balašađarmata na krajnjem severu današnje Mađarske. Dobar broj tih hramova je zatvoren zato što nema više slovenskog stanovništva. Oni su se ili odselili ili pomađarili, ali hramovi postoje i očuvani su. Mogu vam reći da je u Mađarskoj izašla knjiga o pravoslavnim hramovima, daleko iznad nivoa naših knjiga. Mi kada nešto ignorišemo onda to ignorišemo do balčaka. Isto tako smo ignorisali i bunjevačko plemstvo. Zašto kažem »ignorisali«. Danas je teško, a ovo što je izloženo (u Gradskoj biblioteci u Subotici), nije možda ni pedeset posto dokumentacije koja bi mogla da postoji o plemstvu Bunjevaca. Mogla bi da postoji dokumentacija o porodicama koje su učestvovale u borbama od Sombora, Sente, sve do Tekije kod Novog Sada. Niz tih grbova jasno govori šta predstavljaju. To je možda najvažnije u celoj ovoj pripoveci o istoriji grbova Bunjevaca - elementi koji stoje skoro u svim grbovima. Naime, ne svi elementi u svim, nego jedan deo elemenata u jednom, a jedan deo elemenata u drugom. Da se razumemo - sam grb predstavlja štit i elementi koji su takozvani podeljeni na štitu. Tu ima turske glave — odsečene, što pokazuje da je to bio krajnje totalitaran rat. Mi nismo štedeli njih, oni nisu štedeli nas, ali na kraju krajeva oni su se vratili odakle su došli, iako su i Malu Aziju okupirali od Vizantije (odnosno Grka). ■

(Nastaviće se)

Zo. Ve.

BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR IZDO PUBLIKACIJU „TRADICIONALNI BUNJEVAČKI OBIČAJI"

PRELA, VINČANJA, ŽETVA, KRALJICE...

Publikacijom su obuvaćeni običaji vezani za prela, vinčavanja, žetvu, Božić, Uskrs, Kraljice i nošnju Bunjevaca. Cilj je bio na jednom mistu pridstaviti tradicionalne običaje koji polako nestaju potisnuti savremenim životom.

Ovog miseca iz štampe je izašla publikacija Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine Tradicionalni bunjevački običaji" u izdanju Bunjevačkog informativnog centra. O tom šta se sve našlo u knjigi i s kojim ciljom je ona izdata, kazuje Đurdica Skenderović, potpridsidnik Izvršnog odbora Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i koordinator ovog izdanja.

U aprilu ove godine je doneta odluka da se publikacija izda, a zadatak je bio da prikažemo bunjevačke običaje iz perioda s kraja 19. i početka 20. vika — kaže Đurdica Skenderović, napominjući da su, pored nje autori Kata Kuntić, Miroslav Vojnić Hajduk, Pere Beretić, Mijo Mandić, članovi Nacionalnog saveta, Marija Bojanin i mr Suzana Ostojić Kujundžić, a stručni saradnik je bio Marko Peić. - Cilj je bio da na jednom mistu na sistematičan način predstavimo određene bunjevačke običaje koje smatramo tradicionalnim. Tribalo je na niki način da dokažemo one specifičnosti koje nama Bunjevcima pripadaju ko nacionalnoj zajednici, ne narodu, jer mi nerado prihvatamo da smo nacionalna manjina u sopstvenoj državi Srbiji. Mi tili da ovom publikacijom prikažemo posebno onima koji nisu imali prilike dosad da uvide tu našu specifičnost u odnosu na većinski narod, a i u odnosu na druge narode koji žive na prostorima Subotice, pa i Vojvodine.

U pisanju publikacije autori su koristili i literaturu koja je već ranije obrađivala bunjevačke običaje, al su oni, kako napominje Đurdica Skenderović, nažalost, uvik pridstavljani ko običaji bački Hrvata Bunjevaca, dok Bunjevci smatraje da ono što su njevi karakteristični običaji pripadaju samo njima.

Đurđica Skenderović

Ovom publikacijom smo obuvatili bunjevačka okupljanja i prela. I ostali narodi na ovim prostorima imadu takozvana prela, međutim, Bunjevce karakteriše to što su počeli sa prelima koja se organizuju u kućnom ambijentu, znači u okviru porodica i familija, i obično tokom zime kad se završe veliki poslovi i kad u kući domaćina triba okupit porodicu. Uglavnom su tu dolazili novi mladi, parovi koji su se tokom te godine vinčali, i ostali rodovi. Tu smo objavili i ono što su poznati autori ko što je Erdeljanović i Sekulić napisali, al i kazivanja koja sam lično imala prilike da čujem od dvi porodice koje i danas žive tu.

Dok sam ovo pisla prisitila sam se i oni prela na koja sam išla ko mlada udavača, kada sam te prve godine braka cilu zimu svake subote išla po familiji sa svojim čovikom, gdi je nama pravljeno prelo. A već u vrime kad su se moja dica ženili i udavali tog već nije bilo. Možda zbog tog što kadgod nije bilo taliko mogućnosti za zabavu, pa su ljudi jedva čekali da bude kaki razlog da okupi familiju i da od toga naprave porodično slavlje i druženje. Prela su se održavala posli disnotora, kad bi kod domaćina subotom dolazili mladi ljudi, pa se pravila disnotorska večera, a završavalo se nediljom posli podne. Svi koji dođu dobijaju poklon od domaćina, u zavisnosti od imovinskog stanja, mlade su obično dobijale el kućnu aljinu, el spavaćicu, a muškarci šal el mušku košulju.

Tu je poseban akcenat metnut na veliko bunjevačko prelo 1879. godine,

al i na same pripreme. To je bilo prvo javno bunjevačko prelo, na maternjem jeziku. Do tog vrimena austrougarska vlast ga je zabranjivala, pa su se prela svodila na kućna okupljanja.

U publikaciji je odeljak o božićnim običajima, i tu posebno ističemo Materice i sam običaj Božića kod Bunjevaca. Oni su dosta poznati jer nema velike razlike u odnosu na običaje većinskog naroda, mada se u tom vrimenu o kojem pišemo puno više pažnje je mećano na porodicu. Božić je jedan poseban ritual drugačiji od današnjeg, koji se svodi na obično slavlje uz večeru. Pošto su Božić i Uskrs verski običaji, tu smo posebno naglasili krišćanski dio.

Kod Uskrsa smo naglasili polivače, tu su Bunjevci specifični, za razliku od drugi običaja. No, oni danas imaju puno manji značaj neg kadgod. Virovatno zato što danas postoji puno načina druženja, mediji, a kadgod je bilo potribno da narod posli veliki poslova tokom godine da svojoj duši oduška.

Slideća celina u publikaciji su žetveni običaji sa posebnim naglaskom na dužijancu.

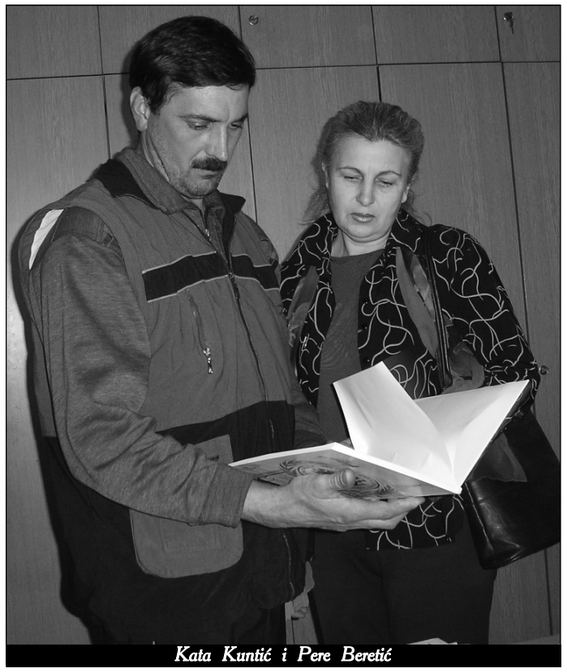
Kad smo pripremali rukopise posebno me oduševilo kako se kadgod dolazilo do žita i kruva. Tu smo prokazali kako je tekla sama kosidba na njivama i vršidba, kad su konji gazili žito, pa se izvijavala slama, do najnovijeg načina kombajniranjem. Tu smo obradili i javnu dužijancu, koja je 1968. godine prvi put održan u organizaciji „Bunjevačkog kola". Običaj se i danas održava, a kaliko je autetičan i kaliko oslikava bunjevačke bičaje to neka svako prosudi sam.

Zatim, publikacija je obradila i karakteristične običaje vezne za Dove.

To su Kraljice. Još mi je moja mama pričala kad je bila mala, živila je u Keru, znalo se kojom ulicom će i kad proći Kraljice. To je bio doživljaj, digod su dolazile i po 2-3 grupe Kraljica. To su bile mlade divojke u narodnim nošnjama, bose, koje su išle da prose i ispivavale su kraljičke pisme, od oni veseli do tužni, u zavisnosti kome su bile naminjine.

Misto u publikaciji su dobili i svadbeni običaji, od nošenja rakije i same prosidbe do samog čina vinčanja.

Oni su već dosta zaboravljeni. Taki običaja s kraja 19. i početka 20. vika mislim da više ni u čisto bunjevačkim porodicama se ne održavaju. Virovatno zbog današnjeg načina života u kojem su roditelji metnuti u drugačiji položaj. Kadgod su roditelji birali partnere za sina el ćer, dok se to danas sasvim drugačije radi, mladi roditeljima diriguju kako će se obilužiti taj svadbeni čin. U ono vrime svadbe su se održavale posebno kod momačke i kod divojačke kuće. Tog još ima danas, al samo po nikim salašima. Mislim da je ta kadgodašnja ceremonija bila daleko više ispunjena neg danas.

Kata Kuntić i Pere Beretić

Poslidnji običaji u publikaciji su vezani za nošnju Bunjevaca.

One su bile posebno raskošne, pravila se razlika med nošnjom za poso i onom za svečane prilike. Strogo se vodilo računa kako se kad tribalo obuć. Niste mogli obuć štogod što ne priliči toj priliki.

Kako je Đurđica Skenderović na kraju istakla, ova publikacija nije obuvatila istraživanja običaja gdi su kadgod živili Bunjevci, u Hrvatskoj i Mađarskoj, jer ipak postoje određene specifičnosti. Autori su se skoncentrisali na Suboticu i Sombor sa okolinom.

Nadam se da će iza nas bit entuzijasta koji će nastavut da dublje istražuju, pa jednog dana i dopune ovo izdanje, i uključe berbanske običaje i običaje vezane za disnotore — rekla je Đurđica Skenderović. ■

V. M.

BOŽIĆ KROZ SIĆANJA

NA GRANI CAKLENE KUGLJE

Po sićanju Matilke Rudinski slavilo se i ukrašavalo i za vrime velike sirotinje, a komšije su se uvik čudile kako lipu granu imadu Stantićevi.

Matilka Rudinski, rođena Stantić, ima sedamdeset godina i penzijonerka je. Ono što je najvažnije je da kada sam izrazila želju da mi ispripovida kako je Božić izgledao, odnosno kako se slavijo kada je ona bila dite, pristala je. Počinje Matilka da lista svoja sićanja.

- Prvo čelo Božića je 8. decembra odnosno začeće, posli toga dolaze materice koje su obavezno nediljom. I oce su također nediljom, al se desi da su 24. decembra prija podne oce, posli podne badnji dan, a uveče naravno badnje veče.

Moja sagovornica kroz divan, vraća se u posleratne godine: u 1945. Bila je onda velika sirotinja, al' Božić se slavijo u njevoj kući na Hrvatskom majuru.

- Nije bilo grane, nego je baćo Bela napravijo za našu kuću granu od kukuruzne stabljike: poskida lišće i nazabada sa strane grančice od korovske metle. Sićam se — kaže Matilka — da sam pravila lančiće od flis papira smotanog ko armonika, pa sam nizala na konac jednu slamku pa posle dva centi papir u raznim bojama i tako redom; bilo je dugačkih i do dva metera.

Pravila je ona i ružice od krep papira. Na granu su se mećale i caklene kuglje, a obavezno se mećala vata da se pokrije kuružna i grane. Izgledalo je ko da je pao snig. Tu su bili i salonski šećeri. Puno puti komšije su se čudile kako lipu granu imadu Stantićevi. Na vrvu jelke bijo je toran i anđo. Ispod grane dva jagnjeta i ovce, a u zdilicu za dunc posađeno je na Lucu žito i za Božić se uveliko zelenilo.

- Imali smo i mali Betlehem sa jaslicama u kojima je ležo Isus i božičnjak koji se malo ukrašavo. Kad su bili pečeni kolači, baćo je uno slamu u sobu pod odžak da se malo ugrije. Kad je čaršap mećan na astal, ispod čaršapa je mama Roza naslagala slame. Kad se večera zgotovila, mi dica smo s baćom unosili slamu u sobu, obično je to bila pridnja soba i tamo se božićkovalo — kaže naša sagovornica. — Dok smo slamu unosili vabili smo josag (životinje — piliće) da dođe i da sledeća godina bude rodna. Mama je za to vreme u pregači nosila slamu, a u toj slami su bili pokloni za dicu koje je Isus dono. Ona je to vrlo spretno radila da dica nisu primetila šta mama stavlja iza vrata — sića se Matilka tog Božića jel je tada i saznala ko je u stvari Isus.

Pokloni i pisme malom Isusu

Kad se slegla prašina od slame, nasto je tajac i baćo Bela je kazo da je večera gotova. Postavljen je astal, baćo je obavezno sijo u pročelje, a dica su sila svako na svoje misto. Matilka je bila najstarija od petero dice pa je s mamom nosila u maramicu zamotanu upaljenu sviću, a mama je unela gra čorbu u zdili. Posli ulaska u sobu pozdravili su se sa Faljen Isus i srićno Badnje veče, a baćo je baco na nji dvi žito pa posli na sve ostale. Posli je uneto nasuvo s makom i sirom, riba i kuvane suve šljive. Na astalu je bijo med, jabuke, orasi i bili luk. Baćo je isiko jabuku na toliko komadi koliko je bilo čeljadi za astalom. Sve se ilo redom. U kašiku je baćo uzo malo gra čorbe i utrnijo sviću so tim, a ostatak je olizo. Dica su jedva čekala da prođe večera kada je baćo Bela uzo orase i bacijo ji iza vrata a dica su jedno priko drugog padali tražeći poklone. Mama je pomagala podiliti šta je za koga dono Isus.

- Ja sam — kaže Matilka — dobila sićam se debo šal, a bilo je i kapa i cipela. Ništa se nije smilo ostavljati sa astala od večere. Pivale su se božićne pisme po sićanju otprilike ovako: «Hajte braćo da idemo, da darove ponesemo, našem malom Božiću, našem malom ditiću».

Nije se u svakoj kući slavilo isto

Stantićevi nisu išli na ponoćnicu, crkva je bila čak u Maloj Bosni, a tribalo je ići pišice. Baćo je do ponoći sidijo u pročelju, čuvo je Božić, dica su polako odlazila na spavanje, a mama je molila Boga prid spavanje. Na prvi dan Božića mama je podilila ilo od Badnje večeri, nastavila sa friškom čorbom, sarmom i pirinčom sa kokošijim sitnežom. Na prvi dan Božića moja sagovornica, išla je s baćom na Veliku misu, a mama je išla na drugi dan Božića. Posli dolaska iz crkve bilo je vrime užne: mama je nosila čorbu, a Matilka opet upaljenu sviću. Naravno sve uz obavezno Faljen Isus i srićan Božić i Isusovo rođenje. Na astalu je bila čorba, a zatim sve ostalo: dunca, salate. Mama je obavezno otezala tanku pogaču s makom, suvim grožđem, orasima, rolat od piškote, kiflice, gurablice i ostalo.

Na prvi dan Božića Matilka je nosila bukaricu s vinom okićenu crnim i bilim lukom, šargaripom, peršinom kod komšija bać Ivana i bać Maće. Treći dan Božića, posli podne iznosila se slama koja je više ličila na plivu i ložila se u peć.

Drugi dan Božića je Sveti Stipan, treći dan je Sveti Ivan, onda dolaze mladenci, potom Sveti Tomo, 30. decembar je običan radni dan, a 31. decembar, zna se, Nova godina. Na Novu godinu baćo je prisiko božicnjak, a onda ga prilomijo na Matilkinoj glavi. Onda je dilio svima od kolača. Srićan je bijo onaj koji je našo dinar, al' taj dinar se moro odnet u crkvu.

Tako je to bilo prija 60 godina. Matilka, Lajčo, Teza, Cuka, Ivan, dica od pokojni Bele i Roze Stantić, slave i sad Božić al' nikako drugačije. Moja sagovornica kaže, nije se u svakoj kući slavilo isto. I tako Božić za Božićom al' uvik drugačije. Ali uvik se slavi Isusovo rođenje. ■

Marija Horvat

U KUD «BUNJEVKA» PO ŠESTI PUT ZA REDOM

BOŽIĆNA IZLOŽBA

Poseban kuriozitet ovogodišnje priredbe je postavka etno sobe povodom ovog velikog kršćanskog praznika.

Kulturno umetničko društvo «Bunjevka» je sridinom decembra miseca ove 2005. godine organizovalo Božićnu izložbu po sasvim novoj koncepciji. Šesta po redu, odnosno već tradicionalna izložba povodom ovog velikog kršćanskog praznika, omogućila je izmedu ostalog i jedan neobičan doživljaj. Naime, jedan dio prostora izdvojen je za postavku etno sobe kojom je dat prikaz slavljenja Božića u prošlosti, u jednom seoskom domaćinstvu prosečnog imovnog stanja.

Soba prikazuje toplinu doma sa velikom ziđanom peći koju okružuje misto za sidenje, do zida je sefir sa okićenom pravom granom kako se to kadgod radilo, a koju je danas zamenila jelka. Uz granu stoji molitvenik, a iznad sefira slike sa glavnim likovima iz biblijske pripovitke o Božiću. Poseban i pun doživljaj Božića na selu dočarava slama, kojom je pokriven cio pod, a tu su i rasuti orovi.

Ove godine na izložbi se mogao viditi i kutak sa prikazom biblijske scene Isusovog rođenja, a osim velikog broja rukotvorina, odnosno detalja sa božićnim motivima, bila je postavljena i jedna sad već klasična jelka ali sa mnoštvom modernog i trenutno u svitu aktuelnog rukom rađenog nakita, kao što su svilene čizmice, jastučići i tom slično. Ovogodišnja božićna izložba je bila, mož se slobodno kazati, i svojevrsni vodič kroz vrime.

V. V.

U ORGANIZACIJI «BUNJEVAČKOG KOLA» U SOMBORU

IZLOŽBA ŠLING NEKAD I SAD

Bili, zlatni i svileni vez često je godinama i noćima rađen za divojački miraz.

U organizaciji Udruženja građana «Bunjevačko kolo» u Somboru, a u saradnji sa KUD «Ravangrad» takođe iz Sombora, krajom novembra i početkom decembra miseca ove 2005. godine u prostoru galerije somborskog Narodnog pozorišta održana je na niki način tradicionalna godišnja izložba takozvanog „šupljeg veza pod nazivom «Šling, nekad i sad».

Bili, zlatni ili svileni vez i vezivanje rojti kadgod je trajalo i godinama, kada se u neprospavanim noćima pripremao na primer divojački miraz, jel od količine i kvaliteta opreme se i divojka i njezina kuća cinila. Jedna od vodećih vezilja u tehniki šlinga - Ružica Parčetić je velikom broju prisutnih zaljubljenika u narodne rukotvorine ove vrste, na otvaranju izložbe ispripovidala prilipu pripovitku o jednom od najbogatijih matrijala za etnologe i poslala jasnu poruku «nemojmo omalovažavati neprospavane noći vezilja. Dužnost nam je nezaborav jel danas je teško nekog vezati za rad na šlingu. A u svakom vezu triba tražiti bunjevačku dušu brez obzira što je ova vrsta veza široko rasprostranjena kod više naroda».

Kadgod je svako domaćinstvo imalo kolovrat i preslicu, a svaka kuća šifon i batist na kojem je rađen vez. Na primer, divojačka nošnja je bila rađena u bilom vezu i nosila se riđe u Somboru, al u Subotici obavezno.

Lozice, listići, cvetići, rađeni Toledo vezom pogodnim za šifon, ažuriranjem za ivice, ili najtežim Rišeljeom al ujedno i najlipšim, krasili su svaku kuću. Danas su još žive tek dvi ili tri profesionalne trukerke, jel su kadgod postojale radnje u kojima se proizvodilo na ovaj način. Danas je ostalo nešto malo zaljubljenika u ove tehnike i ostalo je jedino da se što više vezenog materijala pažljivo čuva.

V. Vidaković

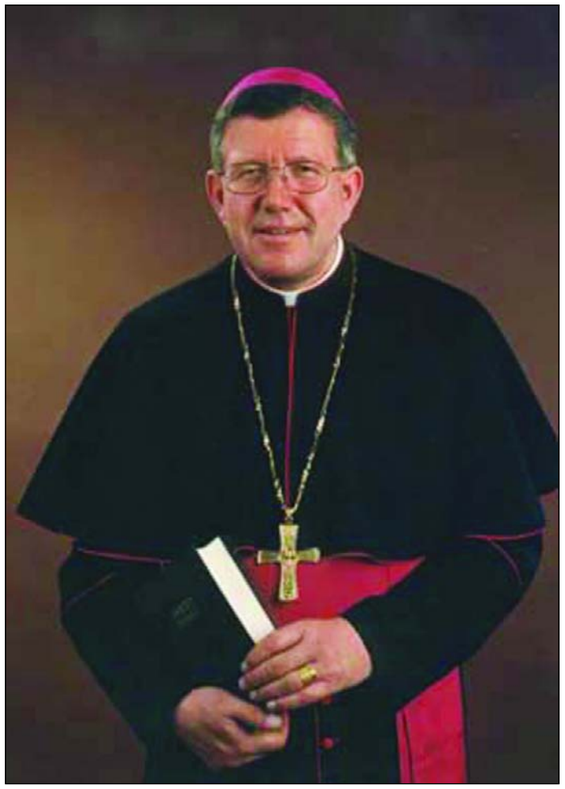

Msgr. Stanislav Hočevar
beogradski nadbiskup i metropolita

BOG ISPUNJAVA SVOJA OBEĆANJA

Braćo i sestre!

Posećujući u duhu svakoga od vas u ove velike dane rođenja Gospodnjeg, hteo bih da Vam uputim svoju čestitku i poruku. Ovaj duhovni obilazak pratim iskrenom molitvom da Gospodin blagoslovi naša pojedinačna i zajednička nastojanja.

U prvoj godini novog veka i milenijuma, po prvi put slavimo Božić. Možda ove godine nećemo osećati toliko uzbuđenja u svetu kao što smo to u prošloj, jubilarnoj. Ali, to samo može da nam pomogne da se još više obratimo ka nutrini, ka bitnim sadržajima ovih praznika i ka bitnim pitanjima našeg života.

Posmatrajući čitavo stvorenje, a naročito celokupnu istoriju spasenja, možemo da otkrivamo kako Bog, nenametljivo ali istrajno, ispunjava svoje planove o kojima posebno saznajemo iz svetih knjiga. Još u Starom zavetu Bog je obećao pojedincima i grupama da će svoj plan ispuniti. Sigurno je da je najveći događaj u celom kosmosu i u istoriji čovečanstva, Kristov spasenjski događaj: najpre utelovljenje i rođenje, a zatim njegovo javno delovanje koje je upečatio mukom, smrću i uskrsnućem. Mnogi crkveni oci i sveci, u svojim govorima pozivaju Sunce i Mesec, zvezde i sva stvorenja, da stanu i da se dive tako iznenađujućoj tajni kao što je Kristovo utelovljenje i rođenje. Filozof Nietszsche, koji je kritičan prema kršćanstvu, kaže da bi kršćanski vernici, ukoliko zaista veruju u Božje utelovljenje, morali da žive drugačije, puno radosnije. Naime, ova sveta tajna daleko nadilazi sva naša očekivanja.

Međutim, ono što je još više iznenađujuće, jeste činjenica da Bog uvek iznova, na sasvim nenametljiv i vrlo čest to neprimetan način, dolazi u ovaj naš svet.

Ako pažljivo čitamo Sveto pismo, videćemo da Bog, sa velikom mudrošću, ispunjava svoja obećanja i prema našim sposobnostima. Time se ne pokazuje samo kao svemogući Bog i Otac nego i kao potpuni odgojitelj: on obećava da će probuditi sve naše sposobnosti, posebno našu slobodnu volju i razum, a zatim, do najmanje pojedinosti, izvodi svoja obećanja. Ispunjava ih na poseban način, pomoću pojedinaca koji se potpuno predaju Njegovoj svetoj volji. Setimo se samo našeg praoca Abrahama, velikog Mojsija, izvanrednih proroka, jedinstvene uloge Djevice Marije, sv. Josipa i Ivana Krstitelja.

Zato možemo da kažemo da se velika istorija spasenja obistinjuje po onima koji slobodno prihvate Božja obećanja, sami obećaju saradnju i verno je izvrše.

Celokupan verski, a tako i društveni način života, oslanja se na činjenicu ličnog životnog izbora. Iako se rođenjem uključuje u ljudsku zajednicu bez svog slobodnog izbora, čovek ipak, tokom celog svog života, ima mogućnosti izbora. Sakramenti Crkve, koji nas uključuju u zajednicu vernika, valjani su samo onda kada su plod slobodnog izbora i obećanja da ćemo živeti u saglasnosti sa Božjom voljom. Osnovni sakrament kršćanstva, sveto krštenje, sav je poduprt našim krsnim obećanjima. Njih obnavljamo u svim važnim životnim trenucima, a posebno kada slavimo velike praznike ili primamo druge sakramente.

Svoja velika obećanja Bog može ispuniti po pojedincima i zajednicama koje slobodno i odvažno ispunjavaju Božji plan spasenja.

Braćo i sestre! Ako iskreno pogledamo svoj svakodnevni i društveni život, videćemo da vrlo često, brzo i lako obećamo, a da ta obećanja teško ispunimo. U velikoj opasnosti da puno obećavaju, a kasnije na svoja obećanja zaborave, posebno su svi političari. Sigurnost društvenog i uopšteno zajedničkog života, gradi se samo na dosledno ispunjenim obećanjima. Gde nema vernosti i doslednosti, tamo cvetaju korupcija i kriminal i uništavaju se najveće svetinje života.

Božićni praznici su velika prilika da pogledamo u svoj lični i zajednički život. Uvek iznova, a naročito u ovo vreme kada slavimo rođenje večne Reči, moramo sebi da postavimo pitanja: da li i moja reč prelazi u delo, da li ispunjavam svoja obeća-nja sa krštenja, sa svete potvrde, venčanja, sveće-ničkog ređenja, redovničkih zaveta? Da li ispunjavam sve ono što sam obećao za svoju porodicu, za svoju župu, za svoje društvo?

Tako Božić prestaje da bude samo jedno duboko čuvstveni doživljaj i postaje preobražavatelj i nosilac istinskog života. Svi mi koji imamo odgovornost za porodice ili zajednice, u velikoj i svetoj noći posebno moramo da se poklonimo pred jaslicama i da se zapitamo: da li i ja, kao što je to učinio Krist Gospodin svojim rođenjem, sa svojim ispunjenim obećanjima omogućavam svetlost i harmoniju u tamnoj noći svakidašnjice.

Braćo i sestre, mislim da u zori novog veka i novog milenijuma, nemamo važnijeg posla i lepše čestitke od ove: od srca želim da se na Tebi, na vama svima ispune sva velika Božija obećanja; od srca želim da svi oko nas osete delotvornost naših obećanja. Tada će sigurno zavladati slava Bogu na visini, a na zemlji mir svim ljudima dobre volje.

Neka nas ova velika nada i stvarnost prate u novoj godini.

Naša pravoslavna braća, sledeći stari kalendar, praznik Kristovog rođenja slave 13 dana kasnije. Ja im već danas, zajedno sa vama, izričem naše zajedničke srdačne božićne čestitke s pozdravom Hristos se rodi - Vaistinu se rodi! Neka i njima nova godina bude godina Božjeg blagoslova i Božje blizine.

Svima vama, dragi vernici, od srca dajem blagoslov i srdačno vas pozdravljam.

Poruka za Božić
Beograd, 2001.

(Preuzeto sa internet stranice Beogradske nadbiskupije)

IMPROVIZUJTE

Ostalo je tako malo do dočeka Nove godine a vi jos ništa niste pripremili. Nema razloga za paniku. Ovih par trikova ce vam pomoći da u poslednjem trenutku organizujete uspešan doček.

Za svako slavlje je potrebna savršena organizacija i višednevne, ponekad čak i višenedeljne pripreme. A vi ste se, kao i obično, kasno setili da Nova godina samo što nije zakucala na vrata. To međutim ne znači da morate da se odreknete svog sna — uz malo napora još uvek možete da postignete neverovatne rezulate.

Ako nemate jelku — improvizujte. Novogodišnju atmosferu možete da dočarate i pomoću lepe girlande. Napravite od nje ukras u obliku jelke i pricvrstite ga na prozor ili zid uz pomoć trake koja je lepljiva sa obe strane. Detalji su posebno važni ako nemate jelku. Obične saksije ukrasite trakama koje ćete vezati u mašnu, kvake na vratima obmotajte zlatnim koncem ili trakama, okačite par kugli iznad vrata….. A ako nemate čak ni kugle ni girlande, oslonite se na svoju maštu. Ukrasite jelku keksom, jabukama ili limunom koje cete pričvrstiti za grančice pomoću rafije ili zlatnog konca.

Doček nove godine ne može se zamisliti bez sveća. Da bi izdržale barem do ponoći, držite ih nekoliko sati u frižideru pre nego što ih upalite.

Iskoristite svaki slobodni centimeter da postavite sveće- na prozorskoj dasci, stepenicama, ormanu… Sveće stavite na tanjire, u vaze, saksije koje ste napunili peskom, kamenčićima, šišarkama ili kolačićima. Ili izdubite jabuku i onda u nju zabodite sveću.

Kada je reč o ukrašavanju, ne zaboravite, jednostavno je nejefektnije. Koristite bele ili staklene keramičke posude i salvete, sveće, cveće u dvema bojama(zelenoj i crvenoj ili beloj i srebrnoj ili zlatnoj). Ako preterate sa šarenilom, lako možete da pređete granicu lepog ukusa.

Improvizujte i sa ukrasima za sto. U centar stavite ciniju i u njoj napravite „planinu" od jabuka, mandarina, naranđi ili limuna.

I jos jedan izuzetno efektan predlog — napunite vodom kalup za kuglof, ubacite grančice jele i stavite ga u zamrzivač. Pre nego sto stignu gosti, izvadite led na stakleni tanjir i u udubljenje u sredini stavite svecu. ■

Snežana L .V.

SAVET STRUČNJAKA

ŠTA DECI KUPITI ZA BOŽIĆ I NOVU GODINU

Kupiti mladem detetu poklon za Božić ili Novu godinu samo je naizgled lako. Ne samo zbog najčešće pojave, nesklada između želja deteta i novca sa kojim roditelji raspolažu nego i zbog svega onog što će određeni predmet u psihi naših najmlađih proizvesti. Zbog toga smo za vas potražili i dobili savet stručnjaka.

- Kao poklon za dete pretškolskog uzrasta predložila bih knjigu (slikovnicu) koju dete može istraživati zajedno sa roditeljima. Za poklon deci ranog uzrasta preporučila bih neku igračku koju je dete imenovalo kao željenu. Prilikom odabira igračke treba voditi računa o starosnoj granici deteta i njegovim interesovanjima. Najvažnije je da dete uživa u igri, pošto je igra aktivnost posebno značajna za rani razvoj deteta; aktivira sve psihičke potencijale i poseban je oblik učenja. Malo dete treba da se spontano i slobodno igra — istakla je Branka Bešlić, psiholog u Osnovnoj školi «Sonja Marinković». ■

V. V.

I NA KRAJU NE ZABORAVITE

Za novogodišnju noć najvažnije je osigurati leda u dovoljnim, ogromnim kolicinama, pa kockice možete zamrznuti i ranije i u vrećicama ih pospremiti u zamrzivač.

Nemojte to propustiti ni ako Novu godinu čekate kod kuće, uz televizor. Razveselite sebe i svoje najdraže i najbliže , a ako se još niste odrekli romantike, upalite i po koju sveću i prskalicu.

Da se uoči dočeka ne biste umorili od posla, pripremu i kupovinu dobro isplanirajte tako da poslove raspodelite po danima, pa ono što je moguće obavite ranije. Ne zaboravite u svemu tome rezervisati i vreme za sebe, odnosno za vlastito uređivanje, jer i najraskošniji sto ne može sakriti umor domaćice i domaćina. ■

Snežana L .V.

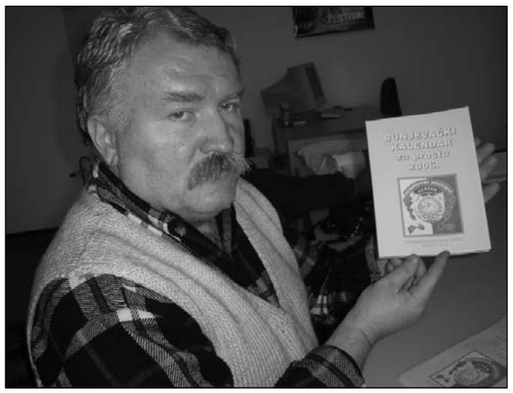
BUNJEVAČKI KALENDAR ZA PROSTU 2006. GODINU

Sad pridstoje promocije u Subotici, Bajmoku i Somboru.

Kao što je bilo i planirano, Bunjevački kalendar za prostu 2006. godinu izašao je iz štampe uoči katoličkog praznika Materice. Kako najavljuje glavni i odgovorni urednik ovog godišnjaka, koji izdaje Bunjevački kulturni centar — Subotica, Miroslav Vojnić Hajduk — Marača, sada pridstoje promocije kako u Subotici tako i u Bajmoku i Somboru.

- U Madžarskoj, tačnije u Kaćmaru je već promovisan u Bunjevačkom kulturnom udruženju «Neven» baš na same Materice. Tamo je običaj da se u rano prijapodne sakupe svi članovi «Nevena» i na taj način obiluže ovaj praznik — objasnio je Vojnić Hajduk.

Kalendar je štampan u tiražu od 1500 primeraka i ima 160 strana. Kalendar se mož nabaviti kao i do sad, na već poznatim mistima, a promocija u Subotici je bila predviđenja za 17. decembar 2005. u prostorijama SKC «Sveti Sava».

- Za izlazak ovogodišnjeg kalendara najzaslužniji je Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine koji je u potpunosti preuzeo njegovo finansiranje. Ta pomoć je bila dragocena jel smo zahvaljujući njiovom razumivanju mogli izaći prija roka. Obično izađe za Božić, tako da je ova popularna knjiga sad skroz spremna da bude i prigodan božićni poklon.

Po ričima glavnog urednika, kalendar se tematski tušta ne razlikuje od prethodnih po svojoj pripoznatljivoj strukturi, na kojoj je rađeno u prethodnim brojevima, uz uvažavanje mišljenja svih čitalaca, jel i oni daju svoje sugestije koje mi uvik uzimamo u obzir.

- Ipak vridno je kazati da se tehnički urednik Stevan Nemet pobrinio ovaj put da kalendar bude grafički u jednom novom ruvu. Smatramo da svako ko bude imao ovaj kalendar u ruki mož naći štogod za sebe i to je ono što ovaj almanah čini toliko interesantnim. Mi sa ponosom ističemo da kalendar jednako nestrpljivo čekaju ne samo Bunjevci nego i svi drugi varošani brez obzira na virsku, nacionalnu ili bilo koju drugu pripadnost.

V. Vidaković

O BUNJEVAČKIM NOVINAMA

- Članovima naše redakcije je posebno drago što Bunjevačke novine izlaze u kontinuitetu i to sa vrlo kvalitetnim tekstovima, te kalendar tako nije više jedina luč za buđenje bunjevačke nacionalne svisti — istakao je Vojnić Hajduk.

AKTIVNOSTI BUNJEVAČKE MATICE

BUNJEVAČKE PISME U NOVOM SADU I BEOGRADU

Sa pesnicima su gostovali i tamburaški ansambl „Sledbenici Pere Tumbas Haje" a pivale su i Tamara Babić i Svetlana Milodanović.

Članovi Književnog odbora koji radi pri Bunjevačkoj matici bave se pisanjom poezije od kada je i sam odbor osnovan. Slučajna poznanstva pesnika sa prijateljima iz Novog Sada i Beograda doveli su do poetskih programa koje su pesnici Bunjevačke matice prikazali prvo u Gerontološkom klubu u Novom Sadu 25. novembra, a 29. novembar je bio dan kada su pesnici očli u Beograd i tačno u podne u Udruženju književnika Srbije, pokazali šta znadu.

Ko i uvik, i ova dva puta sa pesnicima su bili i tamburaški ansambl „Sledbenici Pere Tumbas Haje" sa Tamarom Babić i Svetlanom Milodanović, koje su pivale isključivo bunjevačke pisme. U Beogradu su Subatičani imali sriće da upoznadu poznate ličnosti - pesnika Dobricu Erića i glumca Rašu Popova.

Na gostovanju u Beogradu i Novom Sadu, iz Bunjevačke matice učestvovali su pesnici: Ana Popov, Ana Irmeš, Ljubica Sič, Jelisaveta Vučetić, Mila Škenderović, Gabrijela Diklić, Stipan Šarčević, Geza Babijanović, Ivan B. Paloković, Marija Horvat i Katica Morganić.

Sa obadva puta pesnici su došli srićni i raspoloženi. Imaju pesnici još u planu i to da za oproštaj sa starom godinom, sa tamburašima napravidu program koji će biti održan u KUD „Bunjevka" 29. decembra 2005. sa početkom u 18 časova.

Marija Horvat

SA TOMISLAVOM HALASEVIĆEM, PRVIM BASPRIMOM ANSAMBLA "SLEDBENICI PERE TUMBAS HAJE"

ŽIVOT SATKAN OD PORODICE, CVIĆA I TAMBURICE

Bijo je roker sve dok nije u vojski čuo pismu «Hej salaši» od Zvonka Bogdana.

Kad kažemo «tamburica» onda znamo da se radi i o Bunjevcima u Bačkoj, a koliko tamburaš voli tamburicu čitajte u nastavku. Tomislav Halasević (53) rođen u Subatici od oca Marka, berbera, i mame Terezije, radnice, ima suprugu Žužanu, sina Igora, ćer Kristinu i vrlo vitalnu mamu Terezu (80 godina). Prvo postavljeno pitanje je bilo - kad je tamburica ušla u njegov život?

- Kad sam bijo mlad - kaže Tomislav - bijo sam roker. Za vrime 1972. godine služijo sam vojsku i čuo pismu Zvonka Bogdana „Hej salaši" i svatijo da je to ono pravo. Baćo je pivo u horu i sviro tamburicu, al´ više za sebe nego za druge.

Tomislav je mašinbravar i tako je u preduzeću di je radijo upozno Stipana Jaramazovića i sa posuđenom basprimom je počo učiti da svira. U to doba je, kaže, ziđo kuću pa sa umornim rukama nije išlo sviranje. 1987. kupuje prim tamburicu i samouko počima svirat. Skupile se komšije pa je svako u čega god sviro, obično nediljom posli podne. 1995. u Nepkeru kod Solosi Dr. Vago Lasla svira u mešovitom ansamblu, tu je bilo harmonike, vijoline, tambure, a hor je pivo izvorne narodne pisme. Tu je osto 3 godine.

- Tu sam - kaže Tomislav - svatijo ozbiljnost sviranja i odlučijo da sviram notalno.

U Totovom selu se održo tamburaški tabor, tamo se radilo sa predavačima, i tek tamo upoznaje dušu tamburice. Jedno vrime je bijo član Bunjevačkog kulturnog centra, da bi 2003. došo u tamburaški ansambl „Sledbenici Pere Tumbas Haje" koga je osnovo dr. Josip Stantić. Dr. Stantić sve do nedavno je sviro i bijo kapelnik, al´ Tomislav kaže da je za njega dr. Stantić i dalje kapelnik ansambla. Zaintrigiraju ga i drugi instrumenti, ali to voli samo da proba i ostavi.

Od nedavno, Tomislav je prvi basprim u ansamblu. Dalje sledi pitanje koja mu je omiljena pisma, ali nije se mogo odlučit - voli romanse, starogradske pisme. Sam proizvodi trzalice (ono čime se lupa po žicama) od kravljeg roga ili plastike.

Rado svira pisme na stihove pesnika „Bunjevačke matice" koje je komponovao dr. Stantić. Da li zasvira za svoju dušu onako kod kuće, bilo je sledeće pitanje. Sviranje se mora stalno vežbati, ako i sam svira - ima osićaj da je ceo ansambl š´ njim.

- Tokom sviranja vrlo je bitna komunikacija s publikom, jel ako oni zivaju i drimaju ondak štogod nije u redu sa svirkom, svirka mora biti obojena i duboko doživljena.

Pitala sam ga dalje di vidi sebe u budućnosti i svirki. Odgovorio je da

razmišlja o podmlatku, ima čak želju da dođe neko mlađi, ali i bolji od njega, jel stvarnost je neminovnost koja se mora prihvatiti. Srića i slučajnost ga je dovela u ovaj ansambl, svirka mu je izduvni ventil i lik za dušu. Imo je puno hobija - pecanje, stoni tenis, rukomet, umetnička fotografija, ali ode se snašo najbolje. U ansamblu pivaju dvi solistkinje - Tamara i Svetlana, često nastupaje u varoši i okolini, odlaze na takmičenja. Bili su u Starčevu i Zmajevu na festivalima tamburaške muzike. Na tim susretima se upoznaju sa tamburašima iz drugi mista, zovu i da dođu u Banja Luku, Kumanovo, Bačku Palanku. Prolitos su bili čak u Sloveniji.

Od muzike se ne mož živit, tako da Tomislav i Žužana imaju tople lije i bave se gajenjem cvića. Žuža je ta koja lipo aranžira bukete, a Tomislav palantuje i pokriva plastenike. Oboje su inače nezaposleni. Omiljeno cviće im je ljiljan, koje inače ne gaje. Baš lipa kombinacija - cviće i muzika, možda gledano sa strane, a u stvarnosti je ipak drugčije.

Kadgod sam ženi poklanjo cviće, a sad više ne - kaže Tomislav Halasević — misleći valjda da ga sada ima i previše. ■

Marija Horvat

NAJSTARIJI BRAČNI PAR U SUBOTICI

ZAUVIK ZAJEDNO U BRAKU I U LJUBAVI

Katica i Emil Merković su ukupno 66 godina zajedno od kad su kazli sudbonosno „da".

Kad se prid matičarom izgovori «da», to je srića dvoje ljudi koja bi tribala da traje do kraja života. Međutim današnji brakovi vrlo kratko traju i sudbonosno «da» ima kratak rok. Eto, autor ovog teksta nudi čitaocima pripovetku o braku koji traje puni 66 godina. Na «Sunčanoj jeseni 2005.», programu subotičkog Crvenog krsta proglašen je par sa najdužim bračnim stažom. Ove godine to su Katica i Emil Merković iz Subotice. Na kalendaru je pisalo 17. novembar 2005. godine (dan proglašenja) a nji dvoje su se zakleli na virnost 16. novembra 1939. godine. Potražila sam i u kući di žive u kerskom naselju.

Rado su divanili o svom životu i vinčanju te davne godine. Emil je rođen 1919. godine u Subotici u Golubovom sokaku, u porodici vatrogasaca. Katica je rođena 1922. godine u kući di i danas žive. Upoznali su se u proliće 1939. kod drugarice koja je pucala kokice i pozvala društvo. Posli su zajedno išli na čajanke koje su se održavale u škulama. Katica je bila maloletna (17) kada su se vinčali, a Emil je imo 20 godina. Sićaju se vinčanja u jednoj maloj kancelariji u Gradskoj kući. Prisutni su bili samo nji dvoje, kum i stari svat. Svatovi su bili kod Emilove kuće u avliji u šatri, a bilo je 100 gostivi. Kaže Emil da su mu današnja vinčanja nikako čudna. Po njemu kada se izgovori «da» to bi tribalo biti ko zakletva, a svi se smiju od mladenaca pa do ostali u sali. Emilov kum na krštenju, imao je titulu barona i ranijo se u njevoj kujni koju su držali Emilovi roditelji. Oni su imali dvi kujne: jednu kod «Mladosti», a drugu na Paliću. Baron je volio pisca Emila Zolu i zato je dao kumčetu to ime.

- Mama dugo nije znala moje ime i bilo joj je čudno. Bilo je to za vrime austrougarske vladavine — kaže Emil.

Emil je radijo ko modelar u «Severu» i oko 30 godina je u penziji. Katica je bila domaćica, mama i stub porodice. Emil je, kaže Katica, zarađivao, a ona je «gazdovala» s novcima.

- Teško je bilo, ja sam bijo četiri godine u zarobljeništvu: dvi godine u Nemačkoj a dvi u Rusiji — objašnjava Emil.

Nedavno je naš sagovornik dobijo nadoknadu od Madžara iz ruskog zarobljeništva.

DICA I UNUCI

Š njima u kući živi i ćer Ljubica s familijom, a Katica ima i starijeg brata Andriju i mlađeg Đuru. Katica i Emil imaju i dvoje unučadi i praunuka Igora (16). Katica kaže kako je puno radila, a kuća je puna čipki koje je pretežno ona heklala. Takođe i ćer Ljubica ima puno svoji goblena i čipki po vitrinama i zidovima. Sića se Katica da je donosila šinjele i pravila petlje; gajila je i guske za jednu zadrugu.

- Zdravo lipe svatovske torte sam pravila — dodala je Katica.

Moje domaćine sam pitala za varoške kafane u njevo vrime. Emil je kazo da di se sad nalazi «Simpo» bila je kafana «Popov», po vlasniku kafane, zatim kafana «Narandža», di se danas nalazi optika ispod Muzičke škule. To su bile kafane za sridnji stalež, a gazde su išle u «Jagnje», današnji Dom vojske. Bile su na korzi i kafane «Beograd» i «Zagreb».

Pripovedali su o litovanjima kada su divanili mađarski da bi mogli izać na plažu. Bili su naši sagovornici dvi godine u Rovinju u odmaralištu ko domari i ekonomi. Tražila sam za kraj recept za duge zajedničke godine. « Samo sloga bez svađe i sa puno dogovora» i za moje sagovornike «da» je bila zakletva na virnost. U kući nije bilo gazde, on je zarađivo, a ona raspoređivala. Zdravlje im je solidno u odnosu na godine. Katica je jedino imala četiri operacije koje su je baš oslabile. Pogled mi je stao na kovrdžavoj il talasastoj kosi snaš Katice. Tako su prošle godine i sad se samo sićaju kad su roditelji morali potpisati zbog malolitnosti Katicine te davne 1939. godine. Nisam ni primetila koliko sam vrimena provela kod Merkovićevi. Bilo mi je drago i lipo smo se izdivanili. Poželila sam njim još zdravlja i zajednički godina. ■

Marija Horvat

SVIRKA SA PEROM TUMBAS HAJOM

Kada je rič o kafanama, sitijo se Emil kada je sa svoji 15 godina sviro kod Pere Tumbas Haje. Sićanju je pomoglo i to što je u Crvenom krstu na «Sunčanoj jeseni» sviro tamburaški ansambl «Sledbenici Pere Tumbas Haje». Hajo je onda završijo fakultet u Pešti i dono note za tamburašku svirku. Pokazo je naravno i sliku i kazo da je to bilo pravo bunjevačko momačko tamburaško kolo.

HOROSKOP ZA 2006. GODINU

OVAN: Teški aspekti vladara Marsa upozoravaju na sve u vezi s novcem, špekulacije i promine u društvenim dešavanjima šta bi vas mogle doves u tešku situaciju ako budete neoprezni. Biće iz ovog znaka koji će uspit u tim špekulativnim poslovima el igrama na sreću. To vam može ugrozit zdravlje. Tu spada i neoprezna vožnja, posebno u martu i aprilu. Emotivni partner moro bi bit smiren u trenucima kad vam Neptun zamagli vidike. Zauzvrat, slidi nagrada, vaše srce.

BIK: Predstoji vam naporna poslovna godina, a probleme možte imat ukoliko ste poslovno vezani za velike sisteme ili za Crnu Goru. Ako niste rišili problem nekretnina i naslidstva, izvisni su sukobi oko nji do sredine februara miseca, ali koliko god vam je novac potriban ne smite minjat svoje moralne principe, jer bi se posli mogli kajat. Impulsivnost, nezadovoljstvo sobom i predavanje strastima mogu vas odves u pogrišnom pravcu u prva tri miseca, al se i svaka emotivna želja, ukoliko je čista mož ostvarit. Grlo, kičma, srce i tiroidna žlizda su vam ositljiviji.

BLIZANCI: Ukoliko ste u drugoj polovini protekle godine uspili postaviti čvrste poslovne temelje, onda vam i ova i slideća godina mogu donit tušta uspiha. U prvi misec-dva dana ne donosite odluke na prečac kad se radi o zakulisnim radnjama, nego prikupite pouzdane informacije, šta će vam omogućit rišenje problema. Snažno dejstvo Plutona i karmički susret uzdrmaće vam emocije tokom maja miseca. Težićete gospodariti emocijama, al i bogatstvom, voljene osobe šta vas mož dić i visoko a posli i bacit u ponor. Čuvajte se infekcija, posebno urinarnog trakta.

RAK: Ulazak Jupitera u znak prijateljske Škorpije tribo vam je biti preokret u životu, ukoliko ste do tad uspili pobidit svoje straove, samosažaljenje i nametanja spolja. Godine 2005. možte sres osobu u inostranstvu od značaja u smislu pomoći el uvećanja vašeg kapitala el znanja, a uspih mogu postić sportisti, umitnici ili prosvitari. U najavi je velika ljubav u aprilu misecu koju možte umanjit ljubomorom, pa morate nać razumivanja za bližnje. Ako imate odraslu dicu, mogu ji snaći problemi u ljubavi el braku. Pomozite im. Zdravlje - oprez do februara. Probleme stvaraju endokrine žlizde i želudac.

LAV: Težićete da i dalje ostvarujete nedostižne ciljeve. Pri tom ćete bit nedostupni drugima, njiovim savitima, pa čak i dobronamirnim. Milosrdnost možete pokazat samo spram poslušni. Tvrdoglavost i egocentričnost stvaraju probleme sredinom jula, da biste ih tek krajem godine rišavali. Izbigavajte nelegalne novce koji vam se nude za rišavanje poslovni problema, ne prifatajte poslove ako ste nekompetentni i ne ulazite u politiku čerez privilegija. Na proviri će bit vaša odanost, prema voljenoj osobi. Čuvajte se ljubavni avantura šta bi vas mogle obrukat. Oboljenja srca mogu bit ozbiljna do sredine februara, pa kontrolišite krvni pritisak poželjno je sve do 2007. god. uz oprez.

DIVICA: Tokom ove ali i naredni godina, morate radit na podizanju nivoa svisti i duovnom preobražaju, čerez tog šta Uran u Ribama na vas diluje uznemirujuće, donosi nestabilnost na poslovnom planu, porodici ili međuljudskim odnosima i probleme sa zdravljem šta jedino sopstvenim snagama možte rišit. Bićete skloni utopijskim idejama, velikim tenzijama u svemu i željom da se ide do kraja bez obzira na poslidice. Visok ugled možte postić na polju trgovine, pisane riči, javnosti el političkog rada, al su moguće i revizije ugovora marta, avgusta i septembra. U ljubavi se morate prilagođavat neminovnim prominama, pri čemu se tribate odreć neki lični potriba. Zdravlje kontrolišite, čerez tog šta su moguće iznenadne hirurške intervencije.

VAGA: Napori iz prethodnog perioda biće prisutni i tokom marta, u vrime pomračenja. Pazite da ne preuranite sa sprovođenjem planova u dilo i da iz nehata ne povridite druge, čerez tog šta možte obećat više nego šta ste u stanju ispunit. Promine radnog mista ili saradnika sa kojima dolazite u kontakt i reorganizacije mogle bi dilovat uznemirujuće, ali se priporučuje prifatanje bez odupiranja. U toku marta ne sklapajte ugovore, ne uzimajte kredite. Od februara se mogu ukazat prilike za napredovanje na međunarodnom planu, posebno ekonomiji i trgovini. Okrenite se Rusiji, jer će iznova bit svicka sila. Ljubav je osnova vašeg života, gradite svoje veze, a biće i pokušaja flertovanja. Mart, jun i prva polovina jula, zatim avgust i oktobar su miseci za ljubav. Koliko budete umireni u prohtivima, taliko ćete bit i zdravi.

ŠKORPIJA: Kod vas je, el će tek ove godine nastupit period spoznaje poslovni težnji, koji neće bit bezbolan jer je moguće da vas izneviri i prijatelj za kog ste smili stavit ruku u vatru. Godina je puna nagli uspona i padova do koji bi moglo doć uslid vaše gordosti el pokušaja obmane. Ako ste na rukovodećom položaju, lako se možte nać u aferi oko imovine. Težak period možte očekivat do februara te juna i jula. Ipak, Jupiter je tu i imaćete ludu sreću. Promine na porodičnom i emotivnom planu su potribne i neminovne, pa ćete imat osićaj uznemirenosti i nestabilnosti. Nalazite se na raskrsnici, a tolerancijom razrešavate ljubavne dileme u lito i jesen. Prevelikim naporima proviravate izdržljivos srca i kičme, a uz to vam slabi i imunološki sistem. Moguće infekcije i trovanja.

STRILAC: Ekspanzija, kao funkcija vaše planete Jupitera, tokom ove godine biće potpuno osujećena pa i poslovni napredak teško se mož očekivat. Čak se mož desit da izgubite šta ste ostvarili nelegalnim putem. Zato ovu godinu iskoristite za stabilizovanje, razvoj osićaja za dužnos i disciplinu jer samo tako možte očekivat kakvo unapređenje. Važnije poslovne odluke odgodite bar do decembra, kad ćete bit spremniji za nji. Ishitrenost, mož vas odves u propas. Na emotivnom planu - izazovi za parove u dužem braku. S jedne strane svatate da ste od partnera postali zavisni, s druge težite slobodi. Velika je virovatnoća da ćete to na najbolji način rišit i trajno se vezat jedno za drugo. Spisak mogući zdravstveni problema je podugačak: jetra, žuč, stopala, kičma debelo i slipo crivo, srce, pritisak, cukor u krvi…

JARAC: Ukoliko ste se protekle godine na pravi način pripremili za novu, onda uspih ne bi tribo izostat. Prve naznake, mogli ste primitit tokom decembra. Problema još možte imat kod zajedničkog novca, naslidstva ili javni prioda, al kako godina bude odmicala vaše tegobe će jenjavat. Emotivno, privlačiće vas partneri neobičnog duha a veze mogu trajat relativno kratko ukoliko niste već u bračnoj zajednici. Ako jeste onda je vaša veza u bedemima i svaka prepreka biće prevazidena. Da sačuvate zdravlje, izbegavajte pritirivanje, kako u ilu tako i u poslu.

VODOLIJA: U periodu koji nastupa tribali bi učvrstit pozicije iz protekle godine, nastavit sa poslovima i realizacijom ideja. Moraćete pažnju obratit na onaj deo života za koji vam se čini da vam nudi najveću šansu da ispoljite svoje vištine i naplatite i. Preokupacija materijalnim uspihom mož u drastičnim slučajevima isključit druga interesovanja. Želja da imate sve pod kontrolom ove godine teško će se ostvarit. Bićete prinuđeni slušat druge i popuštat da bi vam za nikoliko dana stisli ruku priznajuć da ste bili u pravu. Od voljene osobe očekujete i napredno i patrijarhalno, a kako neće uvik uspivat ispunit vaša očekivanja bićete u iskušenju napustit sve. Zdravlje: Pazite na cirkulaciju, venski sistem, pritisak i srce i na mogućnos postojanja tromba.

RIBE: Čitav niz ideja, šta niste realizovali protekle godine, možbit ni započeli, zahtivaju odredene promine u stavovima i vridnostima, suočenje sa sobom u određivanju ciljeva i ambicija. Tek tad možte krenit u budućnos i promine, šta vas očekivaju ove godine. Odluku o prominama ne donosite u drugoj polovini marta, a ako budete primorani, onda prikupite sve informacije o osobama, poslovima i finansijama. U ljubavi ove godine sve će zavisit više od drugi nego od vas pa se trudite da budete što manje sumnjičavi i posesivni, a više nižni i iskreni. Budite spremni pružit više nego šta dobivate i ne opterećujte se tuđim mišljenjima, ako istinski osićate ljubav. Za zdrav život triba pronać mir, jer nervoza vas čini sklonim povridama, a i stres utiče na srce, pa provedite više vremena u razgovoru sa samim sobom. Kontrolišite hemoglobin, koštanu srž, imunološki sistem.

Srićni vam božićni i novogodišnji praznici!!!

Dragan Tovarišić

Priprema: Dragan Tovarišić

HOROSKOP za JANUAR

OVAN: Ako vam se čini da putem kocke i rizika možte rišit svoje finansijske probleme, grdno se varate, čerez tog šta baš na taj način možte ostat i bez ono malo šta imate u svojim rukama. Voljena osoba je uvik uz vas, pa i ovaj put.

BIK: Tokom ovog miseca očekivaju vas problemi vezani za nekretnine, pri čem morate ostat doslidni sebi i svom karakteru. Emotivni život mož bit tušta uzburkan, vaša osićanja jaka, pa tribate kontrolisat svoje ponašanje.

BLIZANCI: Protekli misec na poslovnom planu virovatno vam je bio tušta naporan, čerez tog šta ste morali završit u roku više poslova koje ste ranije preuzeli. Tribali bi se odmorit i na miru razmislit kako dalje. Posli veliki bura predstoji zatišje u emotivnom životu.

RAK: Preokret na poslovnom planu još ranije je nastupijo, pa sad vam slidi samo nastavak uspišnog perioda. Premda je januar misec za oporavak od praznika, za vas će i on bit radni. Emotivna situacija je stabilna i ništa je ne mož uzdrmat.

LAV: Došli ste do značajni pozicija na poslovnom planu i sad želite i dalje pokazivat svoje kvalitete ne obaziruć se na pridloge drugi. Možbit da ste u pravu, al tribali bi malo i odmorit. Ne zanemarujte voljenu osobu čerez svoji poslova, premda vam ona neće uzet za zlo.

DIVICA: Teško da se možte smirit na poslovnom planu, čerez tog šta je vaša odgovornos kako za sebe tako i za druge na visokom nivou. Radićete bez obzira šta od tog zasad nema fajn koristi. Pružite voljenoj osobi koliko možte, znaće cinit.

VAGA: Pregurali ste tušta težak poslovni period i sad vam se ukazuju nove prilike. S više optimizma u pozitivno rišenje pristupate njevoj realizaciji. Ljubav će morat sačekat do na proliće, mada ni ovaj period nije loš.

ŠKORPIJA: Ovaj misec na poslovnom planu mož bit prilično težak i bolje bi bilo kad bi nastavili sa slavljem i sačekali da on prođe bezbolno. Ako i nastavite s aktivnostima, sreća stiže u pravom trenutku. Osićate potribu da u ljubavi štogod minjate, al ne brzajte.

STRILAC: Virujem da ste proteklu godinu uspili iskoristit za ostvarenje svi svoji poslovni želja, čerez tog šta ove godine, pa i ovog miseca, nećet imat veliki šansi za napredak. Posvetite vrime porodici i ljubavnim dražima i uživajte u njima.

JARAC: Ako se bavite privatnim poslom pridstoji vam još koji dan rišavanja finansijski problema vezani za poreze, takse i ostale dažbine. Kad to rišite možte odanit. U ljubavi će bit prominjiva situacija, moguće su i nove ljubavi al i razočarenja.

VODOLIJA: Nalazite se u velikom poslovnom usponu, al ne smite dić glavu pred drugim čerez tog šta uskoro nećete moć kontrolisat situaciju. Na emotivnom planu nude vam se brojne mogućnosti, a koju ćete izabrat morate odlučit sami svojim razumom.

RIBE: Nezadovoljni ste svojom poslovnom situacijom, a nemate snage krenit sami gradit novu fazu svoje karijere. Triba vam više samopouzdanja i realnog prosuđivanja svoji prednosti, za šta niste još uvik spremni. Zadovoljstvo vam pružaju dobri emotivni odnosi.

DOKTRINE

* Novci kvare čovika, posebno ako ji nema.

* Uzo bi ja zajam kad bi vraćo samo - glavnicu. Al banke mi uzmu i druge dilove tila.

* Naši političari obećavaju da će spasit Kosovo, al Metohiju niko ni ne spominje.

* Triba bit tušta izražajan da bi steko „slobodu neizražavanja".

* Svit je globalno selo. Takoreć predgrađe Subatice.

HITOVI

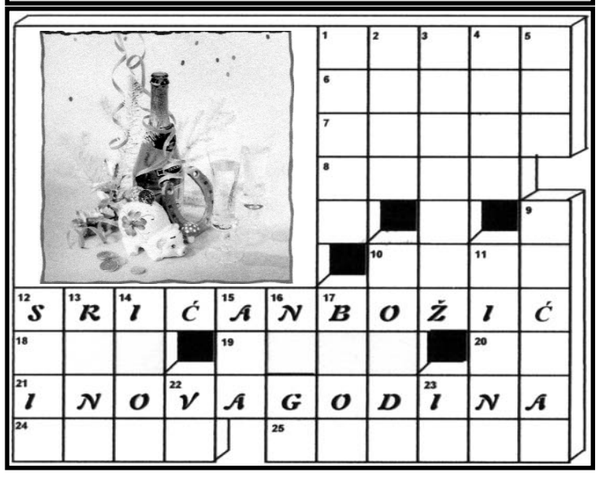
Veju, veju pahulje,
Mraz po staklu šara,
Stiže Božić-bata
I kredita rata.

Stiže Nova godina,
A odlazi stara,
Triba kupit prase,
A nemamo para.

Triba kupit ila, pila,
Pokazat malo stila,
Imat malo razumivanja
Za vladina bludna stanja.
Dici kupit darove,
Otklonit stare kvarove,
Virovat da biće bolje,
Da nećemo ostat golje.

I na koncu se pitamo:
Čemu sav taj trud,
Kad sve je zalud,
A u džepu osta samo m...

UKRŠTENICA

VODORAVNO: 1. Osećaji, čula; 6. Zbrka, nered; 7. Slano jezero blizu mora; 8. Naš nekadašnji teniser, Zoltan; 10. Junak iz viceva; 12. Deo poruke autora (zajedno sa 21.); 18. Obor; 19. Glavni grad Švajcarske; 20. 22. i 17. slovo azbuke; 21. Nastavak poruke; 24. U kom trenutku; 25. Odmor;

USPRAVNO: 1. Vrsta ribe; 2. Način ponašanja i odevanja; 3. Ruski muzej slika; 4. Pravljen tkanjem; 5. Ime plivača Torpa; 9. Zemljište zasađeno voćem; 10. Japanska marka automobila i motora; 11. Neznatna, sićušna; 12. Oblik pakovanja deodoransa; 13. Francuska reka; 14. Nekadašnji judejski kralj; 15. Vrsta pokrivača za konje; 16. Jedna uzrečica; 17. Vrsta saobraćajnog sredstva; 22. Auto-oznaka za Valjevo; 23. Reka u Austriji.

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: fasada, imenar, natura, ar, k, n, Or, MK, o, Amra, obaveštajac, BILJANA KRSTIĆ, RSK, arlekina, otad, Polikar, kavez, ninati.

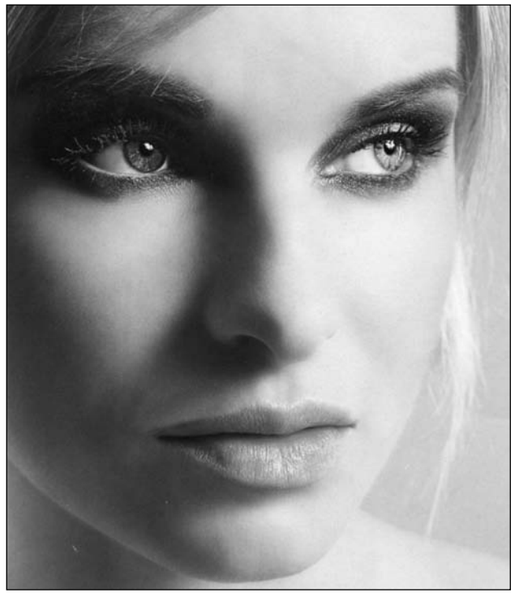
Pripremila: Snježana Luetić Vujić

LEPOTA

LEPI KAO NIKAD

Napravite plan i odredite koliko vam je vremena potrebno za šminkanje da biste zablistali u punom sjaju u najluđoj noći.

Iako ste predvideli koliko vam je potrebno vremena da se doterate za doček Nove godine, kada želite da izgledate besprekorno, pripremanje može da se pretvori u pakao.

Razlog tome je veliki broj proizvoda koji se nanose na lice i nedostatak vremena ukoliko niste procenili koliko vam je potrebno za pripreme. U žurbi se često događa da neki kozmetički proizvod zaboravimo ili koristimo na pogrešan način. Da biste izbegli neželjene rezultate, napravite plan i počnite na vreme sa šminkanjem da biste zablistali u punom sjaju. U šminkanju je važno poštovati redosled i određena pravila koja će, u kombinaciji s malo maste i tehnike, rezultirati izgledom princeze iz bajke.

Početni korak u šminkanju je priprema lica a to podrazumeva toniziranje i hidrataciju. Zatim sledi korektor i puder, nakon toga rumenilo. Sledi senka za oči, pa ajlajner i nezaobilazna maskara. Ne zaboravite obrve i na kraju usne. Na usne utapkajte malo tečnog pudera da bi se ruž duže zadržao. Zatim olovkom iscrtajte rub usana, a unutrašnjost ispunite ružom. Višak karmina uklonite papirnom maramicom i nanesite sjaj na sredinu, nikako do rubova jer ce se izlizati. Tako ćete za tren oka dobiti lepe i pune usne, a za svega tridesetak minuta savršen izgled. ■

MODA

Najveća greška je kupovina garderobe u poslednjem trenutku, kažu modni stilisti.

Obucite ono sto vam je sigurno udobno. Naravno, ovaj savet nije za neku drugu priliku, nego upravo za doček Nove godine. Dakle, obucite ono u čemu se osecate udobno. Manji je trošak, ali i verovatnoca da ćete pogrešiti. Ne zaboravite da su u toj noći ekscesi dozvoljeni. Džins neka vam bude prvi, a ne poslednji na umu, jer uz dobre farmerke ide sve. Lepa majica sa šljokicama ili neobičnim dezenom izavrsili ste stvar. Ili neobičan crni top, crni satenski šal s resama i dobre salonke s visokom potpeticom. Nema gužvanja, fleka… Ili, mala ,crna haljina koja može biti roze, crvena ili bilo koja druga boja iz ormara. Uz pametno odabran nakit ili maramu, još bolje perje, bićete kraljica zabave. Neobičan šešir je dobra ideja. Ne, nećete delovati čudno, šeširi su uvek moderni. Budite prva koja će ga poneti. Šljokice na licu nisu obavezne, ali nađite im mešto, recimo na odeći. Čarape su jako bitne, jer upravo one mnogo govore o stilu. Što su sjajnije više deformišu nogu. Ako odaberete mrežaste, pazite da ne deluju jeftino. I jos nešto — za mrežaste morate da imate savršene noge.

I ne zaboravite na svoje godine. Devojkama ne trebaju duge svečane haljine — doći ce vreme kad će im to biti jedini izbor. Dame u godinama opet treba da nose odeću koja ne odskače mnogo od svakodnevne. NIKAKO vrtoglave potpetice, jer nećete moći da igrate a — boleće vas i noge. ■

Pripremila: Snježana Luetić Vujić

SVE ZAMKE NOVOGODIŠNJE KUHINJE

I SAM MIRIS PRAZNIKA GOJI

Bliži se Božić, pa Nova godina i još puno praznika u januaru i možete biti sigurni da ćete zahvaljujući ćurkama, prasićima i drugim đakonijama nabaciti koji gilogram više!

Stručnjaci tvrde da taj višak zna da bude impozantan. Za osobe koje inače vode računa o liniji, sezona slavlja i gozbi može da bude pravi pakao.

Iskušenja počinju već na random mestu. Ukusni minijaturni koktel-sendviči i grickalice zaista izgledaju bezazleno i služe za to da se ne nalivamo pićem na prazan stomak. U stvarnosti, međutim, oni su izuzetno kaloričnirecimo šaka kikirikija ima 60 kalorija.

Porcija krompir salate ima sto kalorija, kriška kačkavalja 425, šaka čipsa 55, parče hladnog pečenja 376, sendvič sa šunkom 174.... I dok ste trepnuli možete da unesete oko 2000 kalorija!

Međutin prave bahanalije počinju kada sednete za prazničnu trpezu. Nutricionisti kažu da za samo jedno veče možete da unesete 2845 kalorija i ugojite se jedan kilogram. Najveći krivci su pečenje, torta i piće.

Ali kako odoleti bogatoj trpezi, uostalom nisu praznici svaki dan! Ali, nemojte se zavaravati — praznici tek počinju i traju dugo!

SAVET — lekari preporučuju — par dana pred praznično slavlje pojačajte fizičku aktivnost i konzumiranje sasvim lakih obroka. Na sam dan doček Nove godine izbegavajte obilne ručkove. Pojedite nesto niskokaloričnо, bareno povrće, laganu supu, jogurt i sveže voće. PA, SRETNA VAM NOVA GODINA!

A UJUTRU RASOL

Ako ste odlučili da Novu godinu provedete van kuće, na najklasičniji način u nekom dobrom restoranu uz dobru hranu , piće i živu muziku, želimo vam lep provod ali ne zaboravite malo statistike i par dobrih saveta.

Da li ste znali da u proseku 30 od svakih 1000 ljudi ne dođe na prethodno uplaćen doček Nove godine? (ovaj put nećemo o razlozima ne dolaska)

Ako odlučite da na doček Nove godine odete svojim automobilom — pažljivo vozite. Da li ste znali da je broj sa-

obraćajnih nesreća po statistikama za tu noć, veći za 30 odsto.

A kako da pobedite mamurluk, nakon dočeka? Lek je praktično nemoguće pronaći, ali ipak postoji nekoliko stvari koje mogu pomoći.

Zamislite da treba da se namažete ispod pazuha sokom od limuna ili da na čelo utrljate smrdljivu glavicu crnog luka. To su samo neki od brzih recepata koji se preporučuju za žrtve novogodišnjeg slavlja kada se 1. januara probude sa jakim nagonom za povraćanjem i osecanjem da im neko čekićem udara po glavi.

„Lekovi" za izbacivanje toksina su u svakom narodu drugačiji — Rus će našta srca da popije jednu votku, Francuz se kune u jaku posoljenu crnu kafu, Japanac se nalije zelenim čajem, dok ce Amerikanac pojesti mešavinu sirovog jajeta, soka od paradajza, „vuster" sosa i sirćeta. Za Turke je najdelotvorniji jogurt sa belim lukom, a naš narod popije rasol! ■

PRAZNIČNA TRPEZA

Predstojeći veliki praznici kao što je Božić pa posle i Nova godina se sve manje vezuju i za raskošne trpeze kao što su donedavno bile. Vešte kuvarice nisu propuštale ništa po verskom «protokolu» u pripremanju jela, naročito ona tradicionalna koja su naučile od svojih majki i baka. A bilo je tu i mnogo čega više. Poslednjih godina kao da je ta potreba za raskoši popustila pa prezauzete domaćice traže jednostavnija i brža rešenja. Onim iskusnim domaćicama je danas teško moguće ponuditi nešto novo ali mi zato u ovoj rubrici nudimo jedan mali ali šarolik izbor jela za Božić. Tu je jedno posno jelo za Badnje veče, jedno iz tradicionalne kuhinje koje smo preuzeli iz najnovijeg izdanja Bunjevačkog kalendara za prostu 2006. godinu za dane Božića a nudimo i neki lakši desert koji se brzo priprema i što je najvažnije vrlo je ukusan.

ZAPEČENI PROKELJ S DIVENICOM I PARADIČKOM

Za ovo ilo triba spremit: 70 deka prokelja, so, 4 glavice crnog luka, 2 pušene divenice, 10 deka koktel paradičke, 3 deke putera, 3 deke brašna, 2,5 deci čorbe, 1 deci mlika, biber, muškatni oraščić.

Priprema i pečenje: Prvo triba očistit prokelj i krstasto zasići svaku peteljku, a onda ga kuvati u slanoj vodi oko 15 minuta. Crni luk isickati na kriške, a divenicu na kolutiće. Svaku paradičku triba pripolovit. Prokelj, posli kuvanja, procidit i s ostalim spremljenim sastojcima metnit u naulјenu tepciju. Lernu zagrijat na 220 stepeni, rastopiti puter i propržiti brašno. Nalit čorbu i mliko i mišat dok se sos ne ukuva i postane gust. Posoliti, pobiberiti i natrenicati malo muškatnog oraščića. Priliti sastojke u tepciji sosom i metnit je u već zagrijanu lernu.

Ilo triba peć oko 15 minuta i služit vruće.

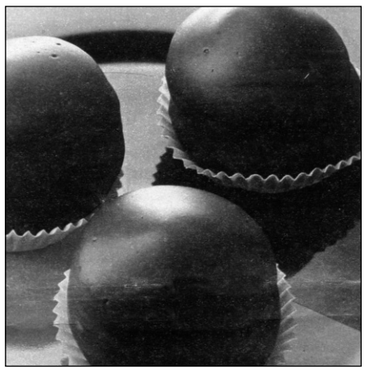
Ova količina je predviđena za 4 čeljadeta.

PUNJENA ŠTUKA

Potrebno je: štuka od oko 1,5 kilogram, 1 crni luk, kašika pirea od paradajza, osušena kifla, vezica peršuna, 2 decilitra belog vina, limun, malo ulja, soli i majorana i ruzmarina.

Kiflu natopiti mlakom vodom i izmrviti. Dodati seckane začine, pa ovim napuniti utrobu štuke. Staviti u posudu za pečenje, preliti vinom, uljem i lumunovim sokom i peći u pećnici zagrejanoj na 200ºC oko 40 minuta.

KUGLICE OD SMOKAVA

Potrebno je: 500 grama suvih smokava, 250 grama šećera. 2-3 štangle čokolade, strugana korica od 2 pomorandže.

Smokve i šećer zajedno samleti dva puta na mašini za meso, umešati struganu koru pomorandže i praviti kuglice. Uvaljati u struganu čokoladu.

ČOKOLADNE KUGLICE

Potrebno je: po 100 grama suvog grožđa, suvih smokava, urmi i oraha, malo struganog oraščića i cimeta, 150 grama šećera, 100 grama čokolade, kašika ulja.

Na mašini za meso samleti suvo grožđe, smokve, urme i orahe zajedno, dodati gust sirup skuvan od šećera i malo vode, po ukusu cimeta i oraščića, masu dobro izraditi rukom i ovlaženim rukama praviti kuglice. Istopiti čokoladu s uljem i 2 kašike vode, kuglice nabadati na čačkalicu, umakati u rastopljenu čokoladu i spuštati na aluminijumsku foliju da se čokolada stegne. Poslužiti u korpicama od hartije.

STRUČNA RIČ

SUZBIJANJE GLODARA

Piše: dr Andrija Peić

U ovom regionu svake godine se siju značajne površine pšenice, ječma, i tritikalea na priko dvadeset hiljada hektara, kao i značajne površine lucerke. Ne triba zaboraviti na voćne i šumske rasadnike, kao i mlade posađene voćke. Sve je to izloženo napadu glodara, mišova i voluharica.

Procenjuje se od Svetske zdravstvene organizacije da glodari unište oko trideset i tri miliona tona hrane naminjene za ljudsku ishranu. Time bi se moglo ishraniti oko 130.000.000 ljudi.

Glavne štete:

Glodari uništavaju gotovu hranu biljnog porekla, razno simenje, žitarice naminjene ishrani ljudi i životinja.

Uništavaju i oštećuju poljoprivredne i povrtarske kulture. Sada se na parcelama lucerišta i pšenice nalaze kolonije voluharica I poljskih mišova koji pasu pšenicu i lucerku, zbog čega dolazi do propadanja. Suzbijanje je obavezno izvršiti cink-fosfid mamcima, s tim da se u svaku aktivnu jamu stavlja 5 do 10 grama mamka. Posli tog jame triba zatvoriti da ne bi došlo do trovanja divljači. Na nikim lucerištima zdravo je jak napad da će morati doći do prioravanja.

Cink — fosfid mamak koji za nosača ima griz, koristi se za suzbijanje glodara na simenskoj pšenici.

Svaki rodenticid koji se koristi za suzbijanje glodara triba da je:

- toksičan za glodare u što manjim koncentracijama,
- da izaziva uginuće što sličnije prirodnom,
- da je bezbedan za ljude i korisne životinje u koncentracijama koje su toksične za glodare, da svojim fizičkim i hemijskim osobinama ne odbija glodare,
- da se primenjuje u takvom vidu da obezbedi uspešno suzbijanje glodara a što manje zagađuje životnu sridinu
- da je cina pristupačna korisnicima.

Glodari u skladištima

Posli skidanja usiva, jedan dio glodara — mišova, seli se u skladišta sa žitaricama. Glodari jedan dio hrane uništavaju hraneći se, a jedan dio zagađuju i čine je neupotribljivom za ljudsku ishranu. Zavisno od intenziteta napada, potribno je koristiti različite mišolovke za hvatanje koje se postavljaju na putove gdi se glodari kreću. Ukoliko je intenzitet napada jači u tom slučaju triba koristiti priparate Brodisan-palete ili zrna, suratan palete, antikolin mamke, galibrom i druge. Postavljaju se na tragove gdi se glodari kreću, dalje od hrane da ne bi došlo do zagađivanja.

Glodari u rasadniku

Jedan dio glodara, nakon skidanja usiva, seli se u rasadnike gdi se nalaze utrapljene mlade voćke namenjene sadnji. Poljske voluharice i dugorepi mišovi glođu koren i koru mladih voćaka te zavisno od oštećenja mlado voće se posli sadnje suši. Obzirom na utvrđenu brojnost glodara na lucerištima i travnjacima triba očekivati njiovo priseljenje u rasadnike i ozbiljna oštećenja na mladom rasadu.

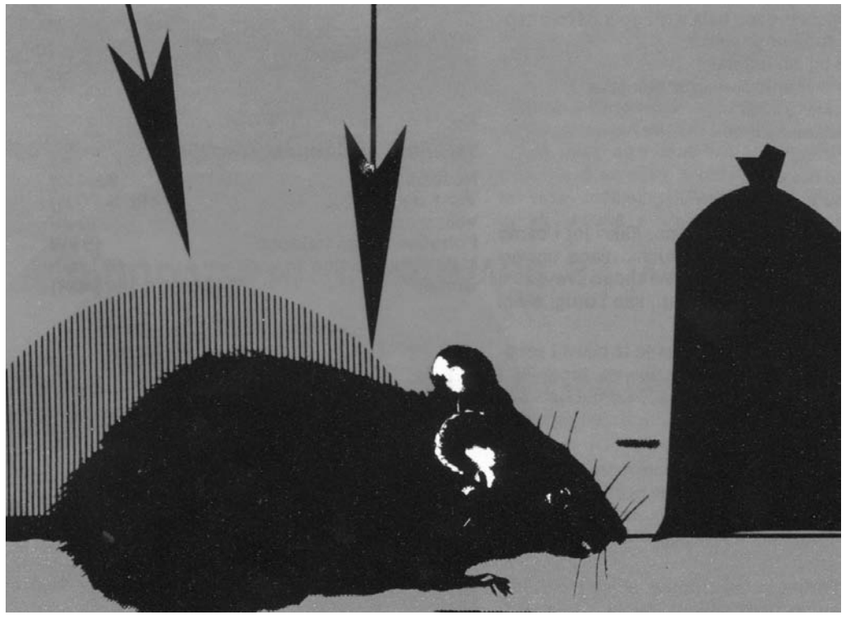
Triba izvršiti suzbijanje cink — fosfid mamcima stavljajući ih u sve aktivne jame gdi se nalaze glodari.

Glodari u voćnjaku

Posli berbe glodari će se priseliti i u mlade voćnjake gdi će se hraniti korom mladih voćaka, što će dovesti do ozbiljnog oštećenja, delimičnog izmrzavanja i sušenja u vegetaciji. Voluharice i dugorepe mišove triba suzbijati u voćnjaku cink — fosfid mamcima stavljajući ih u aktivne jame kako bi se sačuvao mlad voćnjak.

Karakteristike glodara

Žive dvi i po godine. Većina su biljojedi. Imaju razvijenu intenzivnu kopačku aktivnost. Tokom jeseni prikupljaju hranu u posebna spremišta ili se sele na neobradive površine, lucerišta i travnjake gdi nalaze hranu, ili u skladišta sa hranom. Imaju veliku moć razmnožavanja, jedan par može da da priko 2000 potomaka. Prema tome, ukoliko se želi ostvariti rezultat, triba blagovrimeno intervenisati prija nego što dođe do primnožavanja.

SA IX MEĐUNARODNOG VELEMAJSTORSKOG TURNIRA „MIRKA ŠRAJBERA“ U SUBOTICI

NIKOLA SEDLAK PRVI

ŠAHOVSKI MOZAIK

Pripremio: velemajstor Nikola Sedlak

U organizaciji Šah kluba „Spartak” u Subotici je od 2. do 10.12.2005. godine održan IX međunarodni velemajstorski turnir „Mirka Šrajbera”. Učestvovalo je 12 igrača iz naše zemlje, Hrvatske, Francuske, Mađarske i Rumunije. Posebno treba istaći činjenicu da je na turniru igralo šest članova ekipe „Spartaka” i to vrlo uspešno: velemajstori Nikola Sedlak i Robert Fontaine, internacionalni majstori Dušan Popović i Dalibor Stojanović,fide majstor Boban Bogosavljević i majstorski kandidat Nad Hedeši Balind.Turnir je bio IX kategorije,prosečnog rejtinga 2457 i mogla se ispuniti norma za titulu internacionalnog majstora i velemajstora.Igralo se jedanaest kola po Bergerovom sistemu što znači svako je sa svakim odigrao po jednu partiju. I ako je bilo više pretendenata na titule nažalost niko nije uspeo osvojiti dovoljan broj poena.

- Ovo mi je treći po redu memorijalni turnir i bilo je po onoj narodnoj treća — sreća jer sam uspeo ostvariti jednu od svojih velikih želja da pobedim u mom rodnom gradu što mi se nije dogodilo još od 2000. godine kad sam postao omladinski prvak SRJ. Posebno sam zadovoljan činjenicom da sam vidno poboljšao koncentraciju i da je sve to doprinelo da sam popravio rejting za velikih 27 poena — rekao je Nikola Sedlak.

Turnir je bio izuzetno borben i malo je bilo brzih remija. Najviše pobeda ostvario je Sedlak i najborbeniji Pap bez ijednog remija. Publika je svakodnevno sa velikim interesovanjem pratila sve partije preko demonstracionih tabli a ljubitelji šaha širom sveta imali su prilike to isto samo nekoliko sati po završetku, preko nekoliko šahovskih sajtova. I drugi mediji svakodnevno su izveštavali sa turnira i činili puno da se afirmativno piše o našem gradu.Turnir su posetili i visoki funkcioneri ŠSCG predsednik Dejan Stablović i gen. sekretar Šakotić Vladimir kao i sekretar ŠSV Dušan Marjan.

Nostalgija iz Hrvatske

Priliku da uživaju imali su i „šahovski nostalgičari” učestvovanjem velemajstora Cebalo Miše iz Hrvatske, prisećajući se i davne 1984. godine kada je u Subotici bio učesnik šampinata SFRJ u velelepnoj Velikoj većnici Gradske kuće. Naš gost iz Hrvatske na sve je to rekao da ga za Suboticu i ljude koji su tada činili subotičku šahovsku organizaciju vežu lepe uspomene i da je i zbog tog rado prihvatio poziv za učestvovanje na turniru.

Sve ovo manje su mogli da razumeju ostali takmičari jer većina se tih osamdesetih godina prošlog veka tek rodila a njih nekoliko posle godinu dve. Očito da, ako nigde drugde onda u šahu, mladi možemo reći deca, preuzimaju primat od starijih.

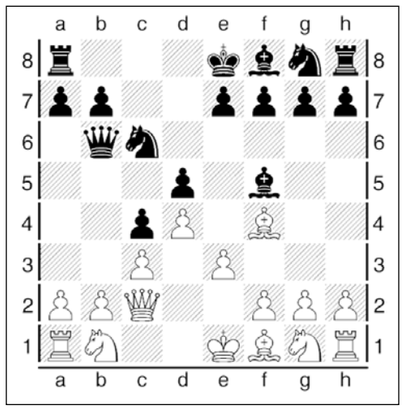
Konačna tabela

Da ne zaboravim ono najvažnije, konačnu tabelu turnira: 1.velemajstor Sedlak Nikola 9 poena, 2. internacionalni majstor Milanović Danilo 7 poena, 3.internacionalni majstor Stojanović Dalibor 6,5 poena 4. velemajstor Fontaine Robert (Francuska)6 poena, 5. internacionalni majstor Lupulescu Constantin (Rumunija) 6 poena, 6. velemajstor Cebalo Mišo (Hrvatska) 6 poena,koji su ujedno bili i nagrađeni, 7. velemajstor Czebe Attila (Mađarska) 5 poena, 8. internacionalni majstor Popović Dušan 5,5 poena, 9. internacionalni majstorCornette Matthieu (Francuska) 5 poena,10. internacionalni majstor Pap Miša 4 poena, 11. fide majstor Bogosavljević Boban 3 poena i 12. majstorski kandidat Nad Hedeši Balind 2,5 poena.Na kraju moramo istaći da će jednog dana u šahovskoj istoriji biti zapisano da je ovaj turnir bila završna manifestacija obeležavanja 75 godina postojanja kluba.

Po običaju ljubiteljima šaha komentarišem jednu svoju vrlo zanimljivu partiju sa ovog turnira:

(2) Sedlak, Nikola (2515) - Czebe, Attila (2495) [D00]
Memorijal “Mirko Šrajber” (7), 2005
[Sedlak Nikola]

1.d4 d5 2.Bf4 Ovo otvaranje zove se igra daminog pešaka.Ovo otvaranje se vrlo retko igra pa sam pretpostavio da ni moj protivnik ne može biti baš najspremniji za ovo otvaranje. **2...c5 3.e3 Nc6 4.c3 Qb6 5.Qb3 c4** Izmena dama dovela bi crnog u slabiju završnicu zato što belome otvara a liniju. **6.Qc2 Bf5** Diagram

Crni želi sa tempom da se razvije,ali sledi neočekivan odgovor belog. **7.Qxf5! Qxb2 8.Qxd5 Nf6** Ovde se crni već nalazi u problemima. Posle [8...Qxa1 9.Qb5 0—0—0 10.Bxc4 Crna dama do kraja partije ne bi mogla da uđe u igru što belome garantuje ogromnu prednost.] **9.Qxc4 Ne4** i posle [9...Qxa1 10.Qb3 nastala bi slična pozicija gde crni igra praktično bez dame.] 10.Qb5! Beli već ima dobijenu poziciju 10...Qxf2+ U slučaju [10...Qc1+ 11.Ke2 Qc2+ 12.Kf3 Qxf2+ 13.Kxe4 beli bi imao 2 figure više i kralj ne bi imao nikakvih problema iako se nalazi u centru table] **11.Kd1 a6 12.Qe2 e5 13.Bg3 Qf6 14.Qf3 Qg6 15.Bc4 Be7 16.Bxf7+! Qxf7 17.Qxe4 Qf1+ 18.Be1 exd4 19.Nd2 Qb5 20.exd4 0—0 21.d5 Na5 22.Rb1** Mala nepreciznost belog.Odmah je dobijalo [22.Qxe7 Qa4+ 23.Kc1 Rfe8 24.Qb4 Rxe1+ 25.Kb2 i crni je prinuđen da izmeni dame posle čega nema više čemu da se nada] **22...Qc5 23.Ngf3 Bf6 24.Nb3 Nxb3 25.Rxb3 Rfe8 26.Qc2 Qxd5+ 27.Bd2 b5 28.Re1** Sada beli treba samo da menja figure. **28...Rxe1+ 29.Kxe1 Re8+ 30.Kf1 Qc4+ 31.Kg1 Qc5+ 32.Kh1 Qf2 33.Rb1 Re2 34.Rg1 h6 35.Qd1 Re7 36.Re1 Rd7 37.Qe2 Š37.Qb3+! Kh7 38.Be3Ć 37...Qa7** Ovde se crni predao sa figurom manje **1—0**

IZBOR SPORTISTE GODINE U SUBOTICI

NIKOLA SEDLAK ŠESTI MEĐU SENIORIMA

Na tradicionalnoj manifestaciji izbora najboljih sportista i klubova godine, dana 16.12. 2005. godine su u Subotici proglašeni najbolji za ovu godinu na prigodnoj svečanosti u prepunoj Velikoj većnici Gradske kuće i u prisustvu čelnih ljudi Opštine.Trofej najuspešnijeg sportiste osvojio je rvač Davor Štefanek a među ekipama ženski odbojkaški klub „Spartak”. Visoko 6. mesto u seniorskoj konkurenciji pripalo je našem mladom uredniku šahovske rublike, velemajstoru Nikoli Sedlaku. REDAKCIJA NAŠIH NOVINA PRIDRUŽUJE SE ČESTITKAMA.

v.d. gl. i odgovorni urednik

KARATE - SPORT KOJI SVE VIŠE PRIVLAČI MLADE

NAJMASOVNIJI, NAJTROFEJNIJI I NAJTRAŽENIJI!!!

Neobično je, ali činjenice govore, da se ovaj egzotični sport neverovatno dobro primio na teren severa Bačke. Zdravlje je najjači motiv za bavljenje karateom. Karatisti čestitaju Novu godinu i pozivaju novajlije.

Karate je sport koji daje jednu sigurnost u sebe i smirenost. Kod dece povećava okretljivost, spretnost, vremenom postaju odlučnija, koncentrisanija. Zbog svih navedenih razloga preporučuje se karate, neki čak imaju i propagandu - Sklonite decu sa ulica, droga ne karate da. - Kako bismo vam što bolje prikazali ovaj najmasovniji i najtraženiji sport u Subotici, popričali smo sa nekim ljudima koji imaju velikog udela u karateu.

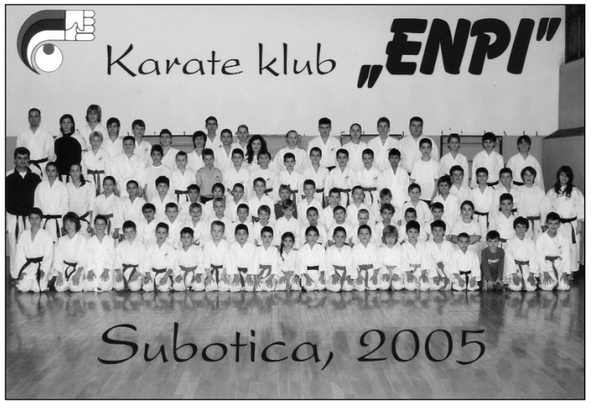
Branislav Marković, predsednik karate saveza Subotice i trener u karate klubu «Tao», malo više nas je uputio u tajne karatea u Subotici.

- U Subotici je otprilike pre godinu dana oformljen Karate savez Subotice. Sačinjava ga 11 klubova: Spartak, Radanovac, Okinava, Next, Subotica, Mladost, Palić, Enpi, Kido, Tao, Šotokan Do. Sa ovim Savezom je subotički karate mnogo dobio. Uspevamo da na nivou Saveza rešavamo mnogo problema i nadamo se da ćemo biti uticajniji na određenim mestima, da ćemo uspeti lakše da se izborimo za karate, pa čak i po pitanju finansija. Moram da napomenem da u savezu imamo 700 dece koji redovno treniraju. Morate priznati da je ovo najmasovniji sport u Subotici! Baš zbog toga se treba staviti akcenat na karate - da održi tu masovnost i da deci da jedan dobar primer, da se deca sklone sa ulica. Karate je jedan beskontaktni sport i veština, pomoću kojeg se lepo može izgraditi ličnost, a što može u životu mnogo pomoći — rekao je Marković uz novogodišnju poruku - da što više dece upiše ovaj sport i da ostane u karateu, da što duže ostanu u ovom sportu, jer pozitivno utiče i na zdravlje. - Očekujem podršku strukture Opštine i da ćemo se i mi naći na listi opštinskog budžeta za sport, kako bi nam naredna godina bila lakša — rekao je Markovic.

ENPI, ENPI, ENPI, ENPI, ENPI, ENPI, ENPI, ENPI...

Trener i prvi čovek karate kluba «Enpi» jeste **Milorad Ćopić**, majstor karatea četvrti dan, koji je došao iz Bosne, iz Bosanske Dubice, gde je stekao svoje karate znanje. Imao je mnogo uspeha, ali jedan od najvećih je upravo taj što je za vreme rata 1992. godine počeo sa karate sportom u celoj Bosni — 1272 dece je masovno počelo trenirati. Posle nekoliko godina gospodin Ćopić dolazi u Suboticu i započinje svoj rad kao trener (1997-1998) u karate klubu «Kompas Sport», nakon čega 1. avgusta 1999. godine oformljava karate klub «Enpi». Ujedno započinje i propratnu delatnost kao što je pravljenje i prodaja pehara, medalja, kimona, izdavanje novina na temu karatea…

Formiranjem karate saveza Subotice, «Enpi» je imao nastupe u dve federacije: Karate savez Srbije (jedina karate organizacija koja je priznata kod Međunarodnog olimpijskog komiteta) - gde su od 122 kluba uspeli da se izbore za treće mesto i Srpska karate unija (druga po veličini karate organizacija u SCG), gde su po tradiciji ubedljivo prvi. Ovde se mora spomenuti podatak da su do pisanja ovoga teksta imali 81 takmičenje sa 799 pojedinačnih nastupa, da imaju 275 zlatnih, 152 srebrne i 158 bronzanih medalja.

Recite nam nešto više o Klubu.

- Treba deci pokloniti mnogo pažnje, jer deca to osete, program je prilagođen uzrastu i radu u grupama, imamo stalne prostorije u kojima bez ometanja mogu trenirati. Želimo da sklonimo decu sa ulica, da im ponudimo nešto više i da ih zainteresujemo za karate. Za koju godinu ćemo od naše prve generacije imati takmicare i u seniorskoj konkurenciji, što je veliki uspeh, pošto ostali veći klubovi uglavnom kupuju te karatiste, a mi smo ih do sada uspeli zadržati minimum devet godina. U klubu pored mene imamo još dva trenera: Biljanu Krstekanić i Miroslava Petrovića, koji su od velikog značaja za ovaj klub. Zajedničkim snagama ove godine uspeli smo da u martu mesecu organizujemo VI Super Enpi Kup, koji je do sada bio najveći kup u Evropi sa čak 15 tatamija — objasnio je Ćopić.

Novogodišnje želje mladih subotičkih karatista iz „ENPI” kluba:

Aleksandra Mijić, 16 godina, član je juniorske reprezentacije SCG sa kojom je prošle godine nastupala na Svetskom juniorskom prvenstvu u Darmstadu u Nemačkoj i osvojila bronzanu medalju. Ove godine postala je prvak Vojvodine, vice-prvak Srbije i SCG i pobednik kupa SCG.

Novogodišnje želje: Sebi bih poželela zdravlje, sreću i da se zaljubim, a čitaocima Bunjevačkih novina bih poželela isto što i sebi i još malo više.

Vanja Vuković, 13. godina, karate trenira već devet godina i nosilac je crnog pojasa prvi dan, u 2005. godini os-

ČOPIĆEVA NOVOGODIŠNJA PORUKA

Želim da ima više razumevanja među ljudima, da se lakše rešavaju problemi, jer ništa se neće samo rešiti. Poželio bih SRITNU Novu godinu i da čitaoci novina zajedno sa svojom dečicom obiđu sve karate klubove i da onda odaberu onaj pravi i da se bave karateom, jer nikada nije kasno da se neko bavi sportom.

vojio je sve što se može osvojiti u karateu u našoj zemlji. Prvak je Vojvodine, Srbije i SCG i pobednik SCG. Član je pionirske reprezentacije i sledeće godine ga očekuje Svetsko prvenstvo u Tajvanu.

Novogodišnje želje: Pošto sam nedavno u Sremskoj Mitrovici povredio nogu, želja mi je da što pre saniram povredu, da me služi zdravlje i ljubav. Pošto sledeće godine radim sa godinu dana starijima voleo bih da i tamo imam uspehe, a čitaocima bih poželeo da se dobro provedu za Novu godinu i da im cela godina bude takva.

Bojan Kopilović, 10 godina, drugi plavi pojas, četiri godine se bavi karateom. Uspešno radi kate i borbe, pa stoga ima i dosta medalja. Karate voli zbog toga što ima društvo, putuje i zanimljiv je sport.

Novogodišnje želje: Sebi bih poželeo kompjuter, a čitaocima Bunjevačkih novina da što redovnije čitaju novine i da se počnu baviti sportom — karateom.

Kristijan Milodanović, 8. godina, pre godinu dana je počeo da trenira, a karateom se počeo baviti jer je gledao filmove sa Brus Liom i dopalo mu se to što on radi. Tata je bio pristalica tog sporta, tako da je mališa počeo da trenira ovaj drevni sport. Najdraža medalja mu je zlatna medalja iz Tuzle, osvojena sa kata timom.

Novogodišnje želje: Hteo bih da položim za zeleni pojas, a čitaocima bih poželeo da budu srećni i zdravi.

Martin Milodanović, 10 godina, ima crveni pojas, radi kate, ali od februara meseca bi trebao da se oproba i u borbama. Najdraža medalja mu je zlatna iz Sremskih Karlovaca koju je osvojio sa kata timom.

Novogodišnje želje: da dobijem neku nagradu i da postignem velike uspehe. - Poželeo bih drugima da se i oni bave karateom kao ja.

KYOSHI SOSIHAN ŽIKO G. BEČANOVIĆ KANCHO TAKEMASA OKUYAMA
"WORLD SEMINAR 2005"
60 YEARS OF SPORT ASSOCIATION " SPARTAK" AND SPORT UNION
17.09.2005. TRADITIONAL 38. WORLD KARATE CUP "SUBOTICA 2005"
MARTIAL ARTS G.K.F. HACHI-O-KAI IKA

u klubu, da bi posle nekog vremena postao pomoćni trener, zatim trener, a sada vodeći čovek u klubu. Zbog ljubavi prema karateu pisao je i izdao nekoliko knjiga, kao na primer pravilnik, sudijska tumačenja pravila… a tu smo i saznali da je karate u bivšu Jugoslaviju doneo Tecuđi Murakami (Japanac) 1963. godine na seminaru u Herceg Novom. Svi su od njega počeli da uče i proširili ovaj sport u ostale delove države, pa tako i u Suboticu. Nešto više o klubu nam je rekao i gospodin Bečanović.

- Mi smo takođe članovi karate saveza Subotice, ali se mi više baziramo na internacionalna takmičenja preko drugih asocijacija. Proputovali smo 107 država i učestvovali na 2500 takmičenja. Iz ovog centra je poniklo blizu 5500 majstora koji žive u 43 države sveta i sa njima mi sarađujemo. Svake godine idemo preko „bare" — da li je to Argentina, Brazil, Meksiko, Kanada, SAD, Karibi, Azija, Tajland, Honkong, Singapur, London, Dubai, Emirati, Australija, Novi Zeland… Kako uspevamo da otputujemo? Pa uglavnom preko sponzora, asocijacije nam pomažu. Takmičare rasporedujemo - neki idu na dalja, neki na bliža takmičenja. Klub broji 142 člana, plus sekcije Bajmok i Mala Bosna, gde rade treneri Vlada Brborić, Zvonimir Radmanić, Alen Babić, Atila Pivaček, Zvonko Vuković i Miladin Đokanović koji imaju 5. dan i spremaju se za viša zvanja — rekao je Bečanović poručujući za Novu godinu - Želim da vidim druge i moju porodicu srećnu, a Vašim čitaocima bih poželeo da više čitaju knjige i novine.

SPARTAK, SPARTAK, SPARTAK, SPARTAK, SPARTAK, SPARTAK…

Najstariji karate klub u Subotici jeste karate klub „Spartak", koji će u februaru mesecu proslaviti 38 godina postojanja. Član je sledećih asocijacija: Global karate-Martial arts association Hachi-o-kai-ika, Global karate association i Shotokan karate.

Kyoshi soshihan **Žika G. Bečanović** — World grand master — MARTIAL ARTS 8. dan, svoje prve karate korake je načinio u Kraljevu, pa je sa 14 godina došao u Suboticu, priključio se radu

Novogodišnje želje mladih Spartakovih karatista:

Vladimir Gršić, 9 godina, crveni pojas, dve godine trenira karate, mama mu je predložila da se bavi ovim sportom, on je rado prihvatio i do sada je osvojio ukupno 13 medalja, od čega ima 5 zlatnih. Ponosi se zlatnom medaljom, sa prvenstva Rumunije.

Novogodišnje želje: Voleo bih da postanem prvak Subotice u karateu i da otputujem u Nemačku, a čitaocima bih poželeo najviše zdravlja.

Dejan Sudarević, 9,5 godina, narandžasti pojas, dve i po godine trenira karate. Najdražu zlatnu medalju je osvojio u Rumi sa kata timom.

Novogodišnje želje: Da budem dobar učenik i da imam sve petice, a čitaocima bih poželeo da imaju puno novca za letovanje, zdravlje i da treniraju karate kao mi.

Filip Aleksov, 10 godina, karateom se počeo baviti pre mesec i po dana, sada je polagao za pojas beli sa žutom štraftom. Za sada uči, ali je na dobrom putu da u sledećoj takmičarskoj sezoni zablista.

Novogodišnje želje: Da osvojim puno zlatnih i srebrnih medalja, a čitaocima želim puno, puno zdravlja.

Filip, 7 godina i **Katalin Baić**, 33 godine, (sin i mama), crni pojas treći dan. Mama već trenira 23 godine, a sin godinu i po dana. Velika požrtvovanost i ljubav prema ovom sportu privukla je i malog Filipa. Mama je posle toliko godina iskustva postala sudija i uči za trenera, a njena najdraža medalja je sa međunarodnog turnira u Pečuju iz 1989. godine kada je osvojila zlatnu medalju u katama. A kako kažu za malog Filipa, očekuju mnogo od njega. Za sada ima 4 zlatne, 3 srebrne i 2 bronzane medalje.

Novogodišnje želje: (Filip) - da dobijem puno para, da mogu sebi kupiti puno igračaka, (Katalin) - da imam više vremena za porodicu. Za želje drugima, mama i sin su se složili da im treba puno zdravlja, dok je Filip dodao da se puno igraju kako bi bili radosni...

Zlatko Radaković, 11 godina, braon pojas. Pet i po godina trenira karate. Do sada ima oko 40 medalja, a najdraži uspeh mu se vezuje za april mesec, kada je u Mađarskoj u Pečuju osvojio tri medalje - zlatnu, srebrnu i bronzanu u katama pojedinačno i ekipno i u borbama. U septembru mesecu na Svetskom Kupu u Subotici, osvojio je tri zlatne medalje.

Novogodišnje želje: želim da postignem majstorsko zvanje i jednom u budućnosti da odem na Olimpijadu kao tata, a drugima bih počeleo da više čitaju Bunjevačke novine i da ulažu u sport. ■

Livia Tričko

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE
NIU "BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA"
POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE
REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE